

ESTATS UNITS

La Ruta

- Dia 1: Taradell- Barcelona-Atlanta-San Francisco.
- Dia 2: San Francisco.
- Dia 3: Monterey. Monterey-Auburn.
- Dia 4: Auburn-(desert de Nevada)-American Falls.
- Dia 5: American Falls-P.N. Yellowstone (Grand Canyon).
- Dia 6: P.N. Yellowstone (de Norris i Old Faithful).
- Dia 7: P.N. Yellowstone (Hayden Valley i Lake Yellowstone).
- Dia 8: P.N. Yellowstone (Mammoth Hot Springs).
- Dia 9: P.N. Yellowstone-Moab.
- Dia 10: P.N. Arches.
- Dia 11: Moab-Monument Valley.
- Dia 12: Monument Valley-Antelope-Grand Canyon (North Rim).
- Dia 13: P.N. Grand Canyon (North rim-South Rim).
- Dia 14: P.N. Grand Canyon (South Rim).
- Dia 15: P.N. Grand Canyon-Las Vegas.
- Dia 16: Las Vegas-P.N. Death Valley.
- Dia 17: P.N. Death Valley-P.N. Sequoia.
- Dia 18: P.N. Sequoia.
- Dia 19: P.N. Sequoia-P.N. Yosemite.
- Dia 20: P.N. Yosemite.
- Dia 21: P.N. Yosemite-San Francisco.
- Dia 22: San Francisco
- Dies 23 i 24: San Francisco-Nova York-Barcelona-Taradell.

CONTROLS I AEROPORTS

Sortim de casa puntuals. El meu pitjor malson, abans de marxar de vacances, és trobar un embús a Barcelona que em faci perdre l'avió... fem deu minuts de cua a la ronda de dalt. Només deu minuts. Afortunadament anem sobrats de temps i em tranquil·litzo ràpidament. Arribem al Prat dues hores abans, tal i com ha de ser, o això diuen. Ens acomiadem del tiet Agustí, que ens ha portat aquí, i anem cap a la cua de facturació. Per sort, també, la terminal A és la més petita i tot és més fàcilment localitzable. Aquesta vegada al mostrador no es limiten només a mirar els passaports i assignar-nos uns seients, sinó que ens fan una sèrie de preguntes del tipus: has fet tu la maleta? L'has deixada abandonada en algun moment? I d'altres de similars... tot i que no hem de mentir, òbviament, si hagués calgut ho hauríem fet.

L'avió, de la companyia *Delta* (com tots els que agafarem), s'enlaira puntual. El vol fins a Atlanta és de nou hores i quart. Pràcticament no hi ha turbulències i les poques que trobem són ben suaus. Ho aprofitem per dinar tranquil·lament, el menjar no té res a veure amb el d'*Aerolinias Argentinas*, però és comestible i la pizza fins i tot és força bona. Aquesta calma també ens va bé per llegir una estona, escoltar música i omplir el famós formulari I-94, necessari per entrar als Estats Units. Les preguntes que fan són, per dir-ho d'alguna manera, força curioses:

- Pateix alguna malaltia contagiosa, deficiència física o mental o és addicte a les drogues?
- Ha estat vostè arrestat o condemnat per alguna infracció o delicte de depravació moral; o per una infracció relacionada amb estupefaents; arrestat o condemnat per dos o més delictes les sentències de les quals foren igual o superiors a cinc anys; ha estat traficant d'estupefaents o vol entrar als Estats Units per realitzar activitats criminals o immorals?
- Ha estat implicat en actes d'espionatge o sabotatge; activitats terroristes; genocides; o va participar d'alguna manera entre el 1933 i el 1945 en persecucions relacionades amb l'Alemanya Nazi o els seus aliats?
- Té intenció de treballar als E.E.U.U; ha estat exclòs o deportat; o ha estat expulsat dels E.E.U.U, o ha obtingut o intentat obtenir un visat o l'entrada als E.E.U.U per mitjans fraudulents o donant informació falsa?
- Ha aturat, retingut o impedit la custòdia d'un nen que correspon legalment a un ciutadà dels E.E.U.U?

- Se li ha cancel·lat o denegat alguna vegada el visat o l'entrada als E.E.U.U?

Responem a tot que no... però és que encara que fóssim uns terroristes, violadors, drogoaddictes i genocides que intentem per sisena vegada entrar amb un passaport fals, òbviament, també respondríem el mateix.

Arribem a Atlanta a l'hora, ara toca la part que ens fa més por. Estem gairebé a la cua i som dels últims de sortir de l'avió. Les cues del control d'immigració són força llargues, a l'altra banda de la sala pràcticament sense gent n'hi ha unes altres, ens canviem de cua. No estem de sort, les cues són més curtes però molt més lentes i tenim la sensació, i al final l'evidència, que ens hem posat a la pitjor. Passem el control de passaports, ens fan algunes preguntes senzilles (no necessitem l'ajuda de cap dels traductors disponibles), ens escanegen les empremtes digitals i els ulls i, finalment, entrem legalment al País. Recollim les maletes, les trobem fàcilment, gairebé són les úniques que volten damunt la cinta transportadora. Uns metres més enllà uns empleats de la companyia ens les recullen i les facturen de nou directament. Passem, sense problemes, un últim control d'equipatges de mà i el detector de metalls corresponent (ens hem de descalçar i treure el cinturó). Entre una cosa i una altra ens hem posat força nerviosos, especialment el pare, no sabem quina hora és i hem de canviar de terminal, anem gairebé corrents. Arribem a la porta on hem de canviar la tarja d'embarcament i agafar el següent avió sobrats de temps, gairebé tres quarts. Tot i que l'estona al control se'ns ha fet llarguíssima, eterna, segurament hi hem estat menys de mitja hora... i possiblement menys de vint minuts!

L'avió que ens ha de portar a San Francisco surt puntual. Tot i que, almenys en teoria, és el mateix model tenim la sensació que és més gran, hi ha més espai entre seients. Ens han tornat a tocar els tres seients del mig, tenen l'avantatge que dos són de passadís, amb el que no empipem a ningú quan ens volem aixecar i podem estirar una mica més les cames, però el desavantatge que no es veu res per la finestra. Com en el vol anterior, ens fixem en què els auxiliars de vol no van vestits igual, tot i que són fàcilment reconeixibles, sembla que l'uniforme consta d'una sèrie de peces a combinar al gust de cadascú. Una informalitat que m'agrada i no afecta en res a la seva professionalitat... és la millor companyia amb que he volat, almenys pel que fa a l'atenció a la gent, conjuntament amb *KLM*. El vol transcorre sense incidències, pràcticament no notem ni una turbulència.

Baixem de l'avió, recollim les maletes i pugem a l'*airtrain* que ens porta de la terminal a la central de lloguer de cotxes. És relativament tard i estem força cansats; en

total han estat catorze hores llargues d'avió i, gairebé, unes divuit de viatge. Com que ja teníem previst que passaria això, tenim el cotxe llogat, i pagat, des de casa. Pràcticament només hem d'omplir quatre papers i anar al garatge a triar el cotxe. Tot i que ens han demanat si volíem canviar-lo per què un *compact* és "petit" hem decidit no fer-ho... ens toca un *chevrolet cobalt*, al maleter hi caben perfectament les tres maletes i les tres bosses de mà; és, més o menys, de la mida del meu *astra*! El que no hem pogut triar és el canvi de marxa, tot i demanar-ho... *American way, Easy!* M'hauré d'acostumar a no fer servir el meu peu esquerra, tots tenen el canvi automàtic.

Tot i que el Motel que tenim reservat és a cinc quilòmetres de l'aeroport, ens costa una mica trobar-lo i ens mig perdem per South San Francisco. Després de mitja hora llarga donant voltes, al final el trobem. L'endemà al matí ens adonarem que vam girar, pensant que no anàvem bé, a escassos cent metres i que, estranyament, no vam veure el cartell indicador, potser fruit del cansament. Només són les onze de la nit, però per a nosaltres encara són les vuit del matí... i encara no hem dormit.

GRATACELS, MOLLS I TRAMVIES

Tot i el cansament, per culpa de *jet-lag* a les sis del matí ja estem desperts. Entre migsons i mandres no ens llevem fins a les set. Ens dutxem i, ben d'hora encara, baixem a recepció per demanar quina és la millor manera d'anar a San Francisco. Preferim fer-ho en transport públic (em fa una mica de cosa ficar-me en una gran ciutat amb un cotxe que encara no "conec"). La línia 292 té una parada gairebé al davant del motel i arriba fins al centre de la ciutat. Perfecte.

Baixem de l'autobús i esmorzem una mica al primer bar que trobem, al centre de la ciutat, entre gratacels. Fem les primeres fotos. És força d'hora i la gent comença la seva jornada de treball, ens sorprèn veure gairebé tothom amb gots de plàstics grans carregats de cafè amunt i avall. Cafè o, com diuen els pares, aigua de castanyes; com que, afortunadament, dec ser un dels pocs mortals a qui no li agrada, no puc opinar... aquí es deu agrair!

Tot seguit anem passejant fins al Fisherman Wharf, un moll reconvertit en àrea d'oci i botigues molt popular i concorregut, tant per turistes com per gent d'aquí. L'oferta és molt variada i de tot tipus. Al moll del costat, el Pier 39 o Moll 39, hi ha una altra de les atraccions de la ciutat: una petita i sorollosa colònia de lleons marins de Califòrnia. Ens estem una estona contemplant-los; no em puc estar de pensar que si alguna cosa han tingut en comú els últims viatges que he fet, ha estat en què en tots ells n'he vist (d'espècies diferents, però lleons marins, al cap i a la fi).

Aquí també tenim una petita decepció, tot i que momentània: no queden tiquets per anar a Alcatraz. Afortunadament, com faig en tots els viatges que puc, vaig preveure un últim dia de marge per a imprevistos d'aquest tipus... comprem els tiquets per aquest dia i marxem més tranquils. Per treure'ns una mica les ganes, però, decidim fer una volta en vaixell per la badia de San Francisco en una de les moltes companyies que ofereixen aquest servei. Passem pel costat de la famosa presó i ens acostem al bonic pont Golden Gate, una mica emboirat, tal i com és típic. La volta ens agrada.

Dinem en un *McDonald's* i decidim visitar el Golden Gate, ara des de dalt. Ens costa molt trobar la parada de l'autobús, una línia especial. Ens esperem força estona i no sembla que en passi cap. Cansat d'esperar decideixo cridar un taxi tot i l'oposició del pare, que agafa una enrabiada que li durarà força estona. Tenim la primera discussió del viatge, de dues. Em costa entendre-ho i també m'enfado una mica, el taxi tampoc és tan car, comencem a estar cansats i fa molta estona que ens esperem a la parada. Ja li

passarà, a mi no em costa gaire i gaudeixo del pont tranquil·lament...estic de vacances i no les vull espatllar per una bajanada. És bonic i els seus números són força espectaculars (veure quadre de text). El travessem a peu gairebé tot.

Hem de tornar a la ciutat, en teoria des d'aquí hauria de ser més fàcil. M'adono que la línia que havíem d'agafar en realitat eren cotxes de línia normals cap a ciutats més enllà del pont i que, com a tals, no porten el típic número al davant sinó la ciutat de destinació; a la parada n'he vist passar alguns, però sense saber-ho... ens podríem haver esperat molta estona! Per sort hi ha altres línies, tot i que cap d'elles ens deixa on ens agradaria. Agafem el que ens deixa més a prop... però en la direcció equivocada. Ens n'adonem tard. Consulto el mapa i decidim arribar fins a una estació de metro, des d'on podrem tornar al centre de la ciutat. Entre una cosa i l'altre hem perdut força estona, però de mica en mica li passa l'enrabiada al pare. Sortim del metro i, tal i com ens han indicat, agafem un tramvia. La línia F uneix el centre comercial amb el Fisherman Wharf, seguint Market *street*. Per ella hi circulen tramvies PCC, el model clàssic nord-americà fabricat a partir del 1935. Molts d'ells han estat restaurats o reconstruïts de nou, pintats tal com ho estaven en diferents ciutats. Davant l'escassetat de tramvies antics disponibles, per incorporar-los en aquesta línia, l'empresa de transports públics de la ciutat (la San Francisco Municipal Railway, o MUNI), no fa gaire va adquirir gairebé tota la flota de tramvies de finals dels anys vint de Milà. La línia es va recuperar entre els anys 1982 i 1984 i des de llavors ha funcionat amb èxit. Hi viatja algun turista, com nosaltres, però la majoria de gent que hi puja és d'aquí.

Baixem d'aquest tramvia per anar a pujar-ne a un altre, als cèlebres tramvies de la ciutat... que en realitat són telefèrics. Tot i el seu aspecte la diferència és força clara: a la línia F realment hem pujat a un tramvia (*tram*), aquests es propulsen gràcies als propis motors, mentre que els telefèrics (*cable-car*), en canvi, no en porten cap i són estirats per un cable que volta gràcies a un potent motor elèctric al capdamunt de la línia. És per això, també, que entre les vies al llarg del seu recorregut es pot observar una ranura (el tramvia quan vol aturar-se o arrencar es desenganxa o s'enganxa al cable). Aquest sistema va ser inventat aquí per Andrew Hallidie, un enginyer de mines. Van dominar el trànsit de la ciutat durant més de trenta anys (hi van arribar a haver més de vint línies). Només tres línies han sobreviscut a la seva progressiva substitució per tramvies i autobusos, al gran terratrèmol del 1906 i a l'intent polític de suprimir-los als anys 40 i 50... actualment són un dels símbols i una de les principals atraccions de la ciutat.

Pujarem a la línia Powell-Hyde, tot i que hi ha molta cua. Fa fred. Tenim molt fred, anem amb màniga curta i no sabíem que, tot i estar en una zona mediterrània, als mesos d'estiu les nits poden arribar a ser molt fredes a causa d'una corrent marina provinent d'Alaska. Ens posem tot el que portem, que és ben poc i no és prou. Ens entretenim mirant com giren els tramvies: quan arriben al final del seu recorregut "cauen" sobre una plataforma giratòria, llavors, a força de braços, són empentats fins a girar-los del tot i encarar-los a la via de pujada.

Finalment arriba el nostre torn i podem pujar, ens instal·lem a la part coberta i tancada i gaudim intensament del passeig. Primer remuntant els costeruts carrers característics de la ciutat i, tot seguit, baixant-los. Ens agrada molt i realment la volta val la pena... i, de passada, ens deixa prop de la parada d'autobús. S'està fent fosc.

Tornem a estar entre gratacels. Comprem una mica de menjar en un supermercat i anem a buscar l'autobús que ens ha de tornar a l'hotel. Trobem la parada fàcilment però ens hi haurem d'esperar una hora. Ho aprofitem per sopar: pa amb xocolata, no tenim gaire gana (segurament gràcies al *jet-lag*).

Mentre ens esperem també veiem molts indigents, durant el dia també n'hem vist força (als molls n'hi havien que demanaven diners directament per comprar cervesa, amb uns cartells que ens han sorprès bastant). A aquesta hora, però, sembla que se'n veuen molts més... tot i que més o menys ens ho esperàvem, ens xoca una mica, i més encara veient tantes limusines com hem vist.

Són les deu del vespre i ens estem morint de son, es noten, i molt, les nou hores de diferència horària... ens anem a dormir a l'hora que normalment ens llevaríem. Contents. Hem vist una ciutat molt bonica, preciosa, que ens ha sorprès positiva i gratament... almenys a mi, que no m'esperava tant. També hem vist una ciutat de pel·lícula... els seus taxis, busos escolars, parquímetres, cotxes de bombers, policies, gratacels, hamburgueseries, maneres de fer... són tal i com veiem a la pantalla del cine o de la tele! Aquests dies vivim, hem viscut, i viurem, dins una pel·lícula... la nostra pel·lícula.

BALENES I DOFINS

Sortim molt d'hora del motel, avui, com ja havia calculat, el *jet-lag* ens anirà molt bé. Després d'una hora i mitja llarga amb cotxe arribem a Monterey. El Fisherman Wharf està molt ben indicat i no tenim problemes per trobar-lo, a quarts de nou. Anem directament a la companyia que teníem pensada, la que, almenys per internet, feia més bona "pinta": la *Monterey Bay Whalewatching*. Està tot reservat, però ens posen en *standby* (i com que anem molt d'hora, som els primers de la llista). Mentre esperem anem a una altra companyia a demanar si hi ha places, afortunadament, ens diuen que sí. Quedem més tranquils, almenys no ens quedarem sense excursió i no haurem fet el viatge per què sí.

Cap a les nou ens acostem a l'entrada... i estem de sort. Algú no ha pogut venir i cabem al vaixell. Tenia ganes d'anar amb aquesta companyia per què la durada de l'excursió és de cinc hores (mentre que amb les altres només és de tres o surten massa tard, i això ens faria anar malament durant tot el dia). Pugem els últims però contents. Salpem, abans de sortir del port veiem una llúdriga de mar i lleons marins a l'escullera. Mica en mica ens anem endinsant a la badia, molt emboirada. Després d'una bona estona buscant veiem els primers dofins o caps d'olla grisos, primer dos i després sis. Ens estem una bona estona seguint-los a distància (prou per no molestar-los i suficient per veure'ls més o menys bé). Es van submergint periòdicament, de manera que entre que els veiem i tornen a desaparèixer passen uns segons, o minuts, amb la incògnita d'on apareixeran de nou. Si mentre anàvem contra les onades la barca ja es movia força, ara que seguim els dofins, vagin on vagin, encara és mou més. La mare es mareja una mica.

Deixem els dofins i, sense haver-nos d'esperar gaire, veiem la primera balena geperuda o iubarta. La biòloga del vaixell ens explica que està alimentant-se, la veiem emergir periòdicament, de tant en tant però, sembla que fa unes immersions més profundes i triga més a sortir a la superfície. Un parell o tres de vegades emergeix amb la boca ben oberta. Algunes vegades també ens deixa veure la seva cua, la imatge més buscada. Ens passem una bona estona seguint-la i en veiem una altra, amb el mateix comportament.

De tornada veiem un grup, que sembla nombrós, de marsopes comunes. No es veuen gaire bé i no ens hi estem gaire estona. El vaixell no es mou tant però, a hores d'ara, el pare també està marejat... i bona part del vaixell també. Com a l'anada, em dedico a

observar un bon grapat d'ocells marins. Imagino que no ha estat un dia excepcional, no hem vist balenes amistoses ni grups de milers de dofins, però no ens podem queixar, hem vist balenes i dofins de prou a la vora... encara que les probabilitats que això passés eren altes, almenys segons el tríptic propagandístic, del noranta-nou i mig per cent! Tot i que als pares les cinc hores se'ls hi han fet una mica llargues, el mareig no hi ha ajudat gaire, també s'ho han passat molt bé... potser no tan com jo, però gairebé.

Desembarquem. Ran de costa no hi ha boira, ens empastifem de crema solar, ahir ens vam cremar la cara, i ens passegem pel moll, amb les seves botigues i restaurants molt més animats ara que al matí. Veiem molta gent menjant una mena de sopa directament dins un pa buidat. No resistim la temptació de tastar-ho. És bo, té força gust a formatge... no tot el que mengen aquí és tan dolent! Tampoc cal exagerar.

Havent dinat tornem a agafar el cotxe. Reculem un bon tros, ara però, fa sol i el recorregut ens sembla més bonic. Travessem turons grocs tacats d'alzines verdes, que contrasten molt amb l'herba seca. Més endavant una extensa plana totalment conreada... un paisatge monòton que només és trencat pels gratacels, llunyans, de Sacramento, la capital de Califòrnia.

A les autopistes hi ha força trànsit. Afortunadament, per a nosaltres, els americans han buscat una solució a aquest problema. Veient que la majoria de cotxes només hi va un ocupant, a les zones amb més transit el carril de l'esquerra està reservat per a *carpools*: autocars i vehicles amb dos o més ocupants. Com que anem tres l'utilitzem gairebé sempre, ens permet saltar-nos alguna cua i, quan la circulació és densa, conduir de forma més relaxada. En un pont llarg hi ha un peatge, l'únic que trobarem en tot el viatge... també ens estalviem de pagar-lo. És una solució original que potser valdria la pena importar, tot i que pel que hem vist, i veurem, no sembla que acabi de funcionar... gairebé sempre anem sols!

De camí també ens parem per primera vegada a fer gasolina. Quan vam llogar el cotxe, entre el cansament i l'hora que era no vam demanar que haviem de posar... ho haig de demanar al conductor que s'ha parat al meu costat. Als Estats Units és relativament difícil trobar gasoil (no totes les benzineres en tenen), però hi ha tres tipus de gasolina: 87, 89 i 91 octans. N'haig de posar de la primera (tot i que no passa res si m'equivoco). El seu preu també és barat, onze galons ens costen uns vint-i-vuit dòlars. El petroli està molt car i, en general, els preus que hem anat veient i veurem oscil·len entre els dos amb setanta i els dos amb noranta-nou dòlars el galó; al canvi actual,

aproximadament entre seixanta i seixanta-sis cèntims d'euro el litre. A Catalunya, mentrestant, el seu preu passa de l'euro (gairebé u amb deu).

Quan estem cansats d'anar amb cotxe, no massa tard, comencem a buscar motel. El d'avui i el de demà són els únics que no tenim reservats. Anem a parar a Auburn, al motel Elmwood, més o menys on havia calculat: havent passat totes les grans ciutats de Califòrnia.

MULTA DE TRÀNSIT

Ahir vam anar a dormir d'hora, són dos quart de cinc i ja estem desperts. Amb mandres i migs sons allarguem fins a les sis. Entre dutxes i maletes marxem a les set. Avui, com ahir, el *jet-lag* ja ens va bé.

Només marxar d'Auburn comencem a enfilem-nos per Sierra Nevada entre bonics boscos de pins i avets. De baixada el paisatge cada cop és més sec, de mica en mica ens anem endinsant al desert de Nevada, una plana de tons grocs i marrons envoltada de turons i muntanyes. Aquest tipus de paisatge m'agrada molt i, en alguns moments, en recorda bastant a l'estepa patagònica (de fet són el mateix tipus de bioma, deserts freds).

També hem canviat d'estat, som a Nevada. Només entrar-hi comencen a veure casinos, i en veurem a gairebé tots els pobles per on passem. Travessem Reno, amb els seus ben visibles. Tot i que tota l'estona he estat vigilant, en una baixada en despisto una mica i corro més del compte. Me n'adono quan veig un cotxe de la policia amb tota la lluminària encesa rere meu (sirenes, llums i intermitents... sembla una *disco* mòbil). Dubto una mica, però vaig frenant, veig l'agent que m'indica que em pari. S'atura rere meu i, tot seguit, baixa del cotxe per posar-me la corresponent multa per excés de velocitat. Havia d'anar a setanta milles per hora i anava a vuitanta-dues, dues més del límit tolerat (la velocitat indicada més deu milles)... un cop a casa, amb la calculadora a la mà, comprovo que aquí no m'haguessin multat, dotze milles per hora són dinou quilòmetres per hora... el límit tolerat a casa nostre! Si utilitzessin el sistema mètric potser m'hauria estalviat cent dòlars! Encara no l'he pagada, tot i que ho hauré de fer. Uns catalans, que trobarem més endavant, m'explicaran que a un d'ells també s'hi va trobar, va decidir no pagar: a més d'arribar-li les cartes a casa, cada vegada que ell o algú de la seva família entraven al país (per anar a veure un germà que viu allà) eren interrogats a part. Cansats d'interrogatoris, com si fossin delinqüents, al final va decidir pagar-la i es van acabar els problemes... no se sap mai.

Fa molta calor, el termòmetre del cotxe marca, i marcarà durant tot el dia, temperatures entre noranta-cinc i cent set graus Fahrenheit... per sort, a la "guia" que em vaig fer jo mateix a casa hi vaig incloure un termòmetre que ens permetrà, quan vulguem, transformar-los en graus centígrads, una unitat que podem comprendre... hem estat tot el dia entre trenta-sis i quaranta-dos graus! Cap al migdia, havent travessat gran part del desert de Nevada, ens aturem a dinar en un *McDonald's*. En tots els viatges

intento evitar aquests tipus d'establiments, aquí però... són típics del país! Estic fent el que intento fer a tots els països on vaig... menjar plats locals!

Continuem el camí per llargues rectes. Tinc temps de fixar-me amb els cotxes, un costum que he agafat no sé ben bé per què... no m'agraden i no hi entenc gairebé res. Lògicament hi circulen molts models americans (*Chevrolet, Dodge, Ford...*), tot i que es veuen alguns models japonesos i europeus de gamma alta. Les seves formes, almenys actualment, són molt semblants a les que es poden veure a Europa. El que crida més l'atenció, però, és que pràcticament no es veu cap cotxe petit (tipus *corsa* o *clio*) ni cap monovolum i, en canvi, es veuen força quatre per quatre de grans dimensions, gairebé sempre tipus *pick-up* (sovint arrosseguen unes rulots molt grans). Les autocaravanes sovint tenen la mida d'un autocar mitja. Però si en alguna cosa es nota que un circula per carreteres americanes és en els seus camions, amb una cabina característica, a vegades adornada i pintada amb més o menys gràcia. En general condueixen respectant totes les normes de circulació, encara que no és estrany veure alguns conductors que en passen olímpicament. A les autopistes més transitades i amb més carrils tothom va al seu aire i per on li dóna la gana; els avançaments per la dreta són la cosa més normal del món, segurament deuen estar permesos... a això no m'hi acabaré d'acostumar en tot el viatge, en faré algun, però sempre amb molta prudència.

A mitja tarda tornem a canviar d'estat, i d'hora, passem de l'hora del Pacífic a l'hora de Muntanya, en perdem una. De mica en mica anem deixant enrere el bonic desert per entrar a les fèrtils planes d'Idaho. El paisatge cada cop és més verd però més avorrit, immensos camps de cereals, encara per segar, que no s'acaben mai (la Plana de Vic, amb aquestes proporcions seria, com a molt, set o vuit camps!). Cap muntanya de fons en trenca la monotonia.

Cansats d'estar tot el dia al cotxe i havent fet, de sobres, els quilòmetres previstos per avui, decidim buscar motel. El primer que trobem sempre i quan estigui en condicions i el preu sigui raonable... al Hillview, a American Falls, just al costat de l'autopista i molt a prop d'un llac. L'habitació és molt gran, està molt bé i fins i tot hi ha microones... serà dels millors i el més barat del viatge, només ens costa quaranta-vuit dòlars. Aprofitem el que queda de dia per anar a comprar a un supermercat i donar una volta pel llac.

ARRIBEM AL PARADÍS

D'hora, continuem travessant l'ample i avorrida plana cerealista. Com ahir, i com sempre que faig un viatge més o menys llarg en cotxe, cada dues hores intento parar per estirar una mica les cames, es perd una mica de temps però al final s'agraeix, s'arriba a la destinació molt menys cansat. Ens aturem en un punt d'interès geològic, almenys és el que marca el senyal de la carretera, d'aquesta manera també aprofitem més la parada. És una colada de lava molt maca, prop de Blackfoot; ens hi passegem una estona, anem bé de temps. Em fixo en la vegetació, em criden especialment l'atenció els "ginebres" arboris que hi ha repartits entre la lava.

De mica en mica ens anem acostant a Yellowstone. Al fons de la plana apareixen primer les Rocalloses i, una mica més endavant, les muntanyes del Grand Teton. Al cap d'una estona la carretera comença a travessar valls i turons, cada cop més verds, amb més boscos, més rius i més aspecte d'una zona de muntanya. Cada cop ens hi apropem més... de mica en mica abunden més càmpings, cabanes i hotels.

Travessem West Yellowstone, un poble just a l'entrada del Parc que té aspecte de ser molt turístic, encara que ara, a mig matí, està força buit (imaginem que hi deu haver més ambient al vespre, quan la gent torna de les excursions). Fem la foto de rigor al cartell d'entrada del Parc i una mica de cua per entrar-hi. Estrenem el *National Park Pass*, una mena d'abonament que, per cinquanta dòlars, permet l'entrada a tots els Parcs del país durant un any (va a nom d'una persona, però els ocupants del seu vehicle poden entrar amb ell). Surt a compte si es volen visitar tres o més Parcs, com farem nosaltres.

Travessem bells boscos de muntanya. Ens aturem a Beryl Spring, ben bé al costat de la carretera... és la primera deu termal que veiem; el seu color blau intens i el bombolleig de l'aigua ens sorprèn i agrada molt. Continuem el camí i el Parc em decep una mica... no veig cap animal, ni cérvols, ni bisons... encara no sabia que, a la tarda i en els dies següents, això canviaria, i molt. Anem directament cap al Grand Canyon de Yellowstone. Arribem massa d'hora i no ens poden instal·lar a la cabana, que tenim reservada, fins d'aquí a una hora i mitja. Ho aprofitem per "situar" botigues i supermercats, descansar i dinar una mica. Passada l'hora i mitja deixem les maletes i el menjar a la cabana i comencem la visita al Parc, de veritat. Tenim tota la tarda.

Comencem la visita a la zona del Grand Canyon per Inspiration Point. Ens pensàvem que veuríem només un salt d'aigua molt bonic, des de diferents punts de vista, des d'aquí, però, només es veu el canyó... i és impressionant. Els seus cingles, sense

vegetació estan tenyits de colors grocs, verds, roses, blancs i blaus... uns contrastos de color realment espectaculars. Alternem el cotxe amb petites caminades. Des del Lookout Point, ja es veu l'impressionant salt d'aigua de Lower Falls, amb una caiguda de noranta-cinc metres. Fem tot el recorregut i veiem, des de gairebé tots els angles possibles, el canyó i el salt d'aigua. Al·lucinem. La mare s'emociona i gairebé ens fa plorar a tots. Me'n alegro, em sento una mica el "responsable" del viatge, vaig ser jo qui els va animar, i enredar una mica, per què el fessin. Tinc moltes ganes de què tot surti bé i que els hi agradi molt. Per ells és el primer viatge llarg i, segons ells, l'últim... tot i que jo espero que no. No se sap mai. Entre parada i parada també hem vist els primers bisons i els primers cérvols.

Tornem, comprem al supermercat i sopem a la cabana. Amanida, salsitxes de frankfurt i iogurt... iogurt de cirera! No n'havia tornat a menjar des de Noruega, no són tan bons com aquells, encara que també podria ser que en tingués el record idealitzat, però m'agraden molt, moltíssim. A partir d'ara sempre que en trobem en comprarem... no se sap mai quan en podràs tornar a menjar! També avui, a la tercera, hem descobert per fi com funcionen els sortidors de gasolina i com trucar per telèfon a casa. Un dia rodó del tot. Cansats, anem a dormir força d'hora. L'habitació és doble però els llits són petits. Afortunadament amb dos matalassos... en desmuntem un i en fem dos llits, d'aquesta manera ens estalviem pagar per una persona extra les quatre nits que estarem aquí. Abans d'anar a dormir, però, com hem fet i farem cada nit, ens mirarem el vídeo.

GUÈISERS, BISONS I TERRASSES

Guèisers

El *jet-lag* ens continua anant bé. Ens llevem, esmorzem i marxem d'hora. Avui recorrerem una part del Parc fent excursions curtes. Tornem a l'Artist Point per veure les Lower Falls amb el sol d'esquena. Tornem a agafar el cotxe i anem cap a la primera visita prevista, la Norris Basin. Aparquem i comencem el recorregut per aquesta zona, amb l'ajuda del mapa que em vaig descarregar d'internet. Aquest any no porto cap guia, a la pàgina web dels diferents llocs que hem visitat, i visitarem, hi ha molta informació disponible i molt fiable. L'excursió comença des d'un punt elevat. A baix s'hi veu una clariana on surt fum per tot arreu. Com que el camí té forma de 8 comencem a l'atzar, no sabem que és millor. Estem de sort. La primera parada és al guèiser Streamboat, el guèiser actiu més gran del món: la columna de vapor d'aigua i aigua que expulsa pot arribar a una alçada de noranta metres. Desgraciadament, tot i que té petites erupcions, de grans només n'hi ha hagut tres en els últims anys i són del tot impredecibles. Expulsa molt vapor, però només algunes petites glopades d'aigua que no sobrepassen el parell de metres. Continuem el camí per Cistern Spring, una piscina que està lligada amb el guèiser Streamboat, quan aquest té una erupció queda totalment buida. Aquest tipus de fenomen és molt normal i, sovint, això ajuda a preveure erupcions de tot tipus. Tot seguit arribem a l'Echinus Geyser, amb erupcions totalment impredecibles i el més gran d'aigües àcides (amb pH entre 3.3 i 3.6, com el vinagre). Els guèisers àcids són extremadament rars al món i gairebé tots es troben a Norris Basin. Seguim caminant entre piscines i rius de colors fins arribar a la Green Dragon Spring, on l'aigua bullint bombolleja entre una espessa fumera. Una fumera que fa molta olor a àcid sulfúric, o el que és el mateix: a ous podrits. Una olor molt típica de les zones volcàniques i que ens anirà acompanyant durant tot el dia... i demà i demà passat. Continuem fins al Minute Geyser, anomenat així perquè tenia unes erupcions regulars cada minut, de 12 a 15 metres. Actualment és un exemple del que no ha de passar: per culpa del incivisme d'alguns turistes, que hi tiraven monedes i pedres, ara les seves erupcions són totalment irregulars i molt més petites. Ens tornem a enfilar una mica, deixem la Back Basin per passar a l'altra meitat del 8, la Porcelan Basin. Anem de millor a encara millor. Aquí hi ha els Black Growler Steams, els fumerols més calents del Parc (de 93 a 138°C), el llac Crackling, d'aigües blaves, i deus i rierols espectacularment acolorits. També hi veiem el primer guèiser en erupció, tan petit que el seu nom no surt ni al mapa... en aquesta

zona els fenòmens termals poden aparèixer o desaparèixer ràpidament i durar des de minuts fins a poques setmanes, un petit terratrèmol o una esllavissada pot canviar-ho tot.

Tornem a agafar el cotxe. Cap dels tres no s'esperava veure tot això... i tot just acaba de començar. La següent parada és a Artist Paint Pots, ara però, per arribar-hi hem de fer una caminada una mica més llarga... de mig quilòmetre! Després de travessar una zona de bosc cremada, l'any 1988, arribem a l'àrea termal. Un altre cop aigües bellament acolorides, alguns cons de guèisers reposant i una novetat, dues piscines de fang o *mudpots* bombollejants.

Deixem enrere Beryl Spring, una de les deus més calentes del Parc, que ja vam visitar a l'arribada. Passem per la Firehole Canyon Drive per anar a la Fountain Plat Drive, dues visites ràpides, primer a uns bonics salts d'aigua i després a unes deus termals a tocar del riu Fairy. Aquestes deus escalfen un típic riu de muntanya, ho comprovem una mica més avall, l'aspecte del riu és de muntanya, la temperatura de les seves aigües, no.

La següent parada és a Fountain Paint Pot. Piscines i rierols de tots colors, sovint amb algun pi mort que dona al lloc un aire una mica sinistra. I el primer guèiser... de veritat. El Clepsydra Geyser. La seva erupció és de pocs metres i, a partir d'un terratrèmol l'any 1959, aquesta ha estat continuada i sense interrupció (excepte, a vegades, quan el Fountain Geyser ha fet erupció). Continuem per la Lower Geyser Basin. Seguim la Firehole Lake Drive, una carretera de dos quilòmetres que ressegueix alguns guèisers en repòs.

Ens parem a una de les nombroses àrees de pícnic que hi ha per tot el Parc. Molt tranquil·les en comparació al gran número de gent que hi ha en aquesta època, a primers d'agost. Havent dinat continuem la nostra marató particular, hem deixat per al final la zona teòricament més espectacular.

Toca, seguint per ordre, el Grand Prismatic Spring. La deu termal més gran de Yellowstone, amb diferència: fa cent onze metres de diàmetre i trenta-sis de fondària. És una de les imatges més típiques del Parc... des de l'aire (veure primera pàgina de la introducció). Improvisem, just al davant hi ha un turó, però per arribar-hi s'ha de fer una volta molt llarga i no tenim temps. A l'altra banda, una mica més lluny, hi ha una petita muntanya. Hi pugem amb el pare per intentar veure-la més o menys des de sobre. Ho mig aconseguim, la vista està bé però el cel està una mica ennuvolat i no la podem veure com ens agradaria.

Amb pena, decidim saltar-nos la Biscuit Basin i la Black Sand Basin, entre una cosa i una altra ja és mitja tarda i encara ens queda la zona d'Old Faithful. Agafem el cotxe i anem. Una de les coses que hem fet servir, mig en serio mig en broma, per saber què és més bonic que què, és la mida dels pàrquings... aquest és immens. Anem cap al guèiser que dóna nom al lloc, està envoltat per una mena d'amfiteatre força gran amb tres files de bancs. Trobem lloc en un i ens assentem a esperar. L'Old Faithful Geysir, literalment Guèiser Vell Fidel, segurament és un dels més famosos del món: fa erupció cada quaranta o noranta minuts (no és dels més regulars), durant dos a cinc minuts expulsa entre trenta-vuit mil i quaranta-cinc mil litres d'aigua i les columnes de vapor s'eleven entre trenta-vuit i seixanta-dos metres. No hem d'esperar gaire, després de dues falses alarmes finalment fa erupció. Espectacular.

A la Upper Geysir Basin hi ha la concentració de guèisers més gran del món. Encara amb ganes de veure'n més, fem la visita a la zona. De lluny ja n'hem vist algun en erupció. Entre piscines de colors i cons reposant en veurem tres més actius: el Sawmill, el Grotto Geysir i el Riverside Geysir. El Sawmill fa erupció cada una o tres hores durant un temps molt variable, la seva columna arriba a uns pocs metres. El Grotto Geysir fa erupció cada vuit hores durant dues a deu hores i arriba a una alçada de tres metres. El Riverside Geysir, que com el seu nom indica, està al costat del riu, fa erupcions cada cinc o sis hores durant vint minuts, la columna d'aigua arriba als vint-i-tres metres i forma bells arcs de sant Martí.

Al final del camí hi ha la Morning Glory Pool, una de les més visitades pel seu color i la seva bellesa. Reculem i ens tornem a asseure per esperar una estona més. Ens va molt bé, estem força cansats (de fet la mare ens esperava aquí, ja no podia més). L'espera no s'allarga gaire i les previsions que hi ha apuntades en una pissarra es compleixen. Després d'alguna petita falsa alarma, el guèiser predictable més gran del món fa erupció. Aquesta, és produeix cada set a quinze hores, dura uns deu minuts i pot arribar als seixanta metres d'alçada. Espectacular.

Fem el tros de camí que ens falta, tranquil·lament i tot tornat cap al cotxe. Estem esgotats i és comença a fer fosc. He acabat tots els rodets, el de la màquina, els dos de reserva i el que he comprat aquí... la mare també ha acabat els seus rodets, el de la màquina i el de reserva... i el pare ha acabat la cinta i la bateria de la càmera de vídeo. Sopem a la cabana, vídeo i a dormir.

Bisons

Ens llevem una mica més tard, no gaire, esmorzem, preparem les coses i marxem. Passem ben bé pel costat del riu Yellowstone, un típic riu de muntanya. Una mica més endavant la vall s'obra i els relleus es tornen més suaus: entrem a la vall de Hayden. El riu passa a estar envoltat de turons recoberts de prats, amb algunes taques de bosc. El paisatge és molt bonic però una cosa el fa realment espectacular: els bisons. La vall està tacada amb centenes de bisons repartits per tot arreu... n'hi ha tants que fins i tot un *ranger*, un guarda forestal, va carretera amunt carretera avall espantant-los, a bocinassos, gairebé empenyent-los per desfer petits embussos de trànsit.

La següent parada és a la zona del Mud Volcano, on farem una curta caminada. Comprem el tríptic explicatiu que hi ha a l'entrada del camí, deixem el dòlar a la bústia i l'agafem. En els camins més visitats sovint en trobem, es poden comprar o, si es vol, es poden fer servir i llavors tornar-los. Els comprarem gairebé tots, només costen mig dòlar o un dòlar... i és un record més. Ens passegem per una petita zona on hi ha algunes deus termals, algun fumerol i algun guèiser adormit... amb la inevitable olor a aus podrits. Ens agrada especialment el so i l'aspecte de la Dragon's Mouth Spring (la Boca del Drac)... realment, el seu nom és molt encertat.

Fem uns quilòmetres més. La següent parada és al Fishing Bridge, un llarg pont de fusta. Tot seguit anem a fer una caminada curta molt a prop. L'Storm Point Trail travessa una clariana del bosc al costat d'un petit llac, tot seguit s'endinsa dins una pineda i arriba a la vora del gran llac Yellowstone... el llac de muntanya més gran de l'Amèrica del Nord. Aquesta mena d'estadístiques sembla que agraden molt als americans (a tots els tríptics n'hi ha alguna). Voregem el llac una estoneta i passem pel costat d'una gran colònia de marmotes... encara que només en veiem una. El passeig ens agrada molt, especialment a mi. És en aquestes caminades quan un té la sensació de trepitjar i fer-se una idea de com és el territori, almenys a nivell ecològic. A més, en aquests camins hi ha molt pocs turistes... és aquí on ens trobem amb dues parelles de Manresa i Igualada. Hi parlem una estona i, com sol passar en aquests casos, ens intercanviem informació. Em ve a la memòria un paràgraf del llibre que estic llegint, *Quatre dies a l'Àfrica* de Toni Sala (estic fent un altre viatge dins el viatge), un dels seus comentaris em sembla força encertat: "Els catalans ens fem sentir quan viatgem. A Catalunya, hi ha vegades que has de tenir paciència d'ornitòleg per arribar a sentir el teu idioma. En canvi a l'estranger – que és allà on els catalans surten de sota les pedres-. L'idioma sembla que s'hi declami, com si s'ostentés sense complexos, en veu alta,

descomprimida, fins a ratllar la mala educació, com si el que a casa arriba a avergonyir-nos, a fora l'estranger, on no cal donar explicacions a ningú, es convertís en la pedra preciosa que finalment podem exhibir". Potser té raó.

Tornem a agafar el cotxe i resseguim el llac. Dinem, entrepans, al seu costat. El Parc ja està, a hores d'ara, dins les millors experiències de la meua vida. Només amb una petitíssima queixa: no hi ha el silenci d'altres zones d'aquest tipus, hi ha molt trànsit a les carreteres, des de grans grups de *Harleys* fins a tot tipus de camions, i això genera una contaminació acústica que es nota. Se sent aquell "rum-rum" de fons força típic del nostre país.

La West Thumb és una badia força tancada dins el llac. De fet, era un dels cons secundaris del gran volcà que va fer erupció fa 640.000 anys i que, directa o indirectament, és l'origen de tots els fenòmens geotermals de la zona. A les seves ribes hi ha la West Thumb Geyser Basin, que visitem. Més guèisers adormits, piscines de colors i aigües acolorides. Quan estem a punt d'acabar la curta caminada, comença a ploure, un ruixat molt local. Com que anem molt d'hora, decidim acabar el que vam deixar pendent ahir.

Passem per l'Isa Lake, un bell llac recobert de nenúfars, i els bonics salts d'aigua de Kepler. Tornem a la Black Sand i la Biscuit Basin. Més deus i rierols, de colors espectaculars, i l'últim guèiser en erupció que veurem: el Cliff Geysir, de dos a tres metres durant força estona. Ara si, ja ho hem vist tot... o això ens pensàvem.

Reculem. Encara tenim temps de fer una altra caminada prop de Lake Village: El Pelican Creek Trail, un quilòmetre i mig entre pinedes, clarianes i la riba del llac. A l'entrada del camí un cartell avisa que és una zona freqüentada per óssos. La mare està cansada i es queda al cotxe. Vaig al davant tot el camí i dic al pare que en el cas, molt improbable, que ens trobem amb un ós faci el que faig jo. Arrencar a córrer no serveix de res, els óssos poden arribar als tretze metres per segon, més que un *spinter* olímpic, i, a més, pot ser contraproductiu, cridant l'atenció i despertant l'agressivitat d'un animal que, d'entrada, el més probable és que ens ignori. Si es veu d'un tros lluny s'ha de recular lentament sense perdre'l de vista, fins aquí fàcil. Si el trobem cara a cara, molt a prop, s'ha de recular molt lentament caminant enrere. Molt rarament pot mostrar-se agressiu i, en aquest cas, llavors cal quedar-se quiet, en la gran majoria de casos farà un fals atac i s'aturarà a l'últim segon abans de tocar-te, tot seguit cal recular lentament. Si s'arribés a produir un atac, cal estirar-se al terra amb les mans a la nuca, les cames

creuades, en silenci, sense cridar i esperar que marxi, per aixecar-se lentament... no sé si tindria tanta sang freda.

Acabem la caminada sense entretenir-nos-hi massa, tenim ganes de travessar, una altra vegada, la vall de Hayden de clar. Un altre cop bisons a pocs metres, al mig de la carretera. Tornem a fer algunes parades i més fotos. Arribem al Canyon Village de fosc i amb el temps just per comprar el sopar d'avui i el dinar de demà.

Terrasses

Avui ens llevem una mica més tard. Farem el tros de Parc que ens falta. La primera parada és improvisada, per contemplar tres grans mascles de cérvol en un prat, molt a la vora de la carretera. Les dues següents també, primer a la Roaring Mountain, tota la vessant d'un turó plena de fumerols, després al Twin Lake South, on les aigües del llac reflecteixen la pineda que l'envolta. La següent ja la tenim prevista, al Sheepeater Cliff, un petit cingle de columnes basàltiques semblant al de Castellfollit de la Roca, però força més petit.

Deixem enrere turons suaus recoberts de pinedes, la vall s'obra i els prats passen a dominar el paisatge. Ens parem al costat de la carretera prop d'un llac, decidim anar-hi, és a tres-cents metres. Si des de la carretera es veia bonic des de la seva riba és una meravella: les seves aigües cristal·lines reflecteixen els prats verds i les altes muntanyes del fons.

Arribem a Mammoth Hot Springs. Al pàrquing parlem amb una parella de Calldetenes... la filla d'una amiga d'infància de la mare. Comencem la visita sense saber el que ens espera, fem primer el tros que es fa a peu. La visita comença a Canary Spring, unes terrasses de travertí amb uns colors i unes formes impressionants. Tot seguit passem per la Main Terrace, la New Blue Spring i la Palette Spring, més del mateix... però no ens cansa gens. En la caminada també es poden veure altres terrasses seques, Minerva, Cleopatra i Moud & Jupiter, actualment inactives i de color blanc. Com passa amb la resta de fenòmens geotermals del Parc, aquests són dinàmics i canviant; deus i guèisers poden aparèixer, desaparèixer o veure modificada la seva activitat, per exemple, a causa d'algun petit terratrèmol, freqüents a la zona. Sovint en poden aparèixer de noves, que poden estar actives durant anys per acabar apagant-se, tornar a reaparèixer més endavant o, fins i tot, desaparèixer del tot. Ho certifiquen els pins morts que sovint hi ha al seu voltant. Un cop acabada la volta a peu, fem la ruta en cotxe força ràpidament, només aturant-nos a l'Angel Terrace.

Seguim la carretera cap a Roosevelt passant per una altra bella vall, més escarpada. Ens aturem a dinar i fem la Blacktail Plateau Drive, tot contemplant el paisatge... quan podem, al principi cau una forta pedregada. El gel que queda acumulat al capó serveix com a aigua pel radiador en un cotxe que trobem avariats. Arribem fins al Petrified Tree, una sequoia fòssil, i reculem: no ens queda més remei, la carretera de Roosevelt fins a Canyon Village està tallada per obres i no la podem fer.

A la carretera hi ha un embús monumental. No faig cas a la mare i en lloc d'aparcar continuo a la cua, que avança lentament. Llavors me'n penediré. Hi ha un ós a pocs metres de la carretera. M'aturo on puc, però gairebé no hi sóc a temps, el veig però de lluny i no massa bé. Per sort, el pare ha pogut baixar abans i ha estat més de sort. Ha costat més del que em pensava, a gairebé tot arreu hi ha advertiments sobre la seva presència i papereres especials... però al final ho hem aconseguit. Tot i que no confessat, era un dels objectius del viatge.

Aprofitarem el que queda de tarda per fer un parell de caminades. Les dues, molt curtes, per l'Autoguided Trail i l'Ice Lake Trail. No hi ha gairebé ningú i ens permeten fugir de la multitud de turistes, tot i que mai ha arribat a ser angoixant, a més de conèixer una mica millor els diferents ecosistemes del Parc.

Sopem una mica, escalfem una llauna al bany maria, un sistema que més d'un dia ens permetrà menjar mongetes, verdures amb vedella o raviolis. Vídeo i a dormir.

VINGA MILLES

Ens llevem d'hora, mig expressament mig sense voler. Avui torna a tocar etapa d'enllaç: nou-cents quilòmetres fins a Moab. Marxem, almenys jo, amb la sensació de què ens podíem haver estat aquí els vint-i-tres dies de viatge i no ens n'hauríem cansat. Només hem tingut temps de visitar els llocs més turístics, pràcticament no hem fet cap caminada i, encara menys, cap de les moltes activitats que s'organitzen des del Parc, que van des de curtes visites guiades gratuïtes fins a safaris fotogràfics.

Repetim camí fins a Pocatello, poc més de dos-cents quilòmetres. Tornem a travessar les immenses planes cerealistes d'Idaho. Avui però, em ve un pensament al cap, les cases de pagès són les típiques de les pel·lícules... on es recluten els joves soldats que no han sortit mai de casa i que, al final, sempre acabaven "palmant". El camí cada cop és menys verd, més àrid, i es comencen a veure turons suaus. De tant en tant sento una olor, una mala olor coneguda... penso que no pot ser anant a setanta cinc milles per hora... però per desgràcia sí, finalment veig una mofeta atropellada i confirmo les meves sospites... un any després no me'n puc deslliurar! A mesura que ens apropem a Salt Lake City les Rocalloses, que ens queden a l'esquerra, es van fent més altes, s'hi veuen pinedes i algunes congestes de neu. Més endavant, tot i que el busquem, no aconseguim veure el gran llac salat que dóna nom a la ciutat i em quedo amb les ganes d'anar-hi, fer-ho suposaria una volta considerable.

Mentre passem per carril per a *carpools*, saltant-nos algun petit embús i un trànsit força dens, comprovem que totes les ciutats nord-americanes sembla que segueixen un mateix patró: al centre una zona amb més o menys gratacels (el *downtonw*), al seu voltant carrers quadriculats amb vivendes baixes, més o menys grans, més o menys maques i amb més o menys jardí (sovint barrejades). Això fa siguin immenses, quilomètriques... aquí, almenys de moment, l'espai no és un problema.

Un cop passada la ciutat trenquem per anar a buscar la carretera 6. Fem uns quants quilòmetres i la trobem tallada. Haurem de fer una volta que ens farà fer uns cent cinquanta quilòmetres de més. No ho sabrem fins l'endemà, i en detall fins a la tornada, però unes hores abans de passar-hi, poques, un camió carregat amb setze mil quilos d'explosius ha bolcat i explotat, deixant un cràter de nou metres de fondària per vint-i-un d'ample al mig de la carretera. Afortunadament, no hi hagut víctimes.

Trenquem cap a la I-70 i, gairebé de cop, entrem al desert de Utah per San Rafael Swell. Diferents tons de vermell combinats amb els verds de l'escassa vegetació passen

a dominar el paisatge. Ens aturem als diferents miradors que hi ha al llarg de l'autopista; ens agrada molt, és molt bell i tenim una sensació d'immensitat difícil d'explicar. El viatge s'allarga i al final la mare pateix una mica: arribarem a Moab de nit.

Si totes les ciutats són iguals, els pobles i les seves cases també, estiguin a dalt d'una muntanya o al mig del desert. Quadriculats, amb cases baixes de fusta més o menys grans amb jardí i amb un carrer principal on hi ha tots els serveis, tot pensat per fer-ho en cotxe: supermercats, motels (generalment sempre n'hi ha algun de la cadena *Motel 6*, *Super 8* o *Best Western Inn*) i restaurants (el *McDonald's* no falla mai, i el *Taco Bell* i el *Burger King* ben poques vegades). Al vespre comença a ploure, desitgem que demà no ho faci. Avui dormim en una cabana d'un càmping KOA, una gran cadena americana. Hi estem força bé, els llits, però, són una mica durs.

PEDRES VERMELLES

Marxem d'hora, com cada dia, cap al Parc Nacional dels Arches. El cel està gris. La primera parada és abans d'entrar-hi, a les ribes del riu Colorado. Aquí té un color vermellós que, imaginem, deu ser l'origen del seu nom. Entrem, sense haver de fer cua, i comencem a pujar muntanya amunt. Afortunadament, de mica en mica va sortint el sol.

La segona parada és a Park Avenue. Una benvinguda força espectacular. Dues rengleres d'enormes *mesas*, amb cingles verticals que recorden, vagament, l'avinguda d'una ciutat de gratacels. Les següents aturades són a la Sal Mountains i al Couthouse Towers viewpoints, des d'aquí podem veure, des de dalt i des de baix, grans torres de roca verticals, sempre de color vermell. Alguns dels seus noms són força suggerents: Tower of Babel o the Organ. La carretera continua entre dunes fòssils (Petrified Dunes) i un cingle baix (the Great Wall o la Gran Paret). La vegetació no és abundant i el paisatge és eminentment geològic, el que sovint accentua els contrastos de color: el verd de la vegetació esclarissada es combina, segons com hi toca el sol, amb tota una gran gamma de vermells, marrons, grocs i verds de les roques. L'escenari és de western.

Fem una altra parada a Balanced Rock. Com el seu nom indica, és una gran roca arrodonida que està suspesa damunt una columna, també de roca. Per qüestions fisiològiques, decidim arribar fins al final de la carretera que travessa el Parc i fer les diverses parades que hi ha al seu costat a la tornada.

Anem al lavabo i comencem la primera excursió. Al Parc Nacional hi ha la major concentració d'arcs naturals del planeta: mil vuit-cents... i en volem veure alguns. A l'entrada del camí hi ha una font d'aigua i omplim algunes ampolles que portem al cotxe. Ja no queda ni un núvol i el sol pica fort... tots els tríptics i cartells recomanen, reiteradament, que si fas una caminada portis prou aigua. També ens sorprèn, i ens sorprendrà, veure a l'entrada de molts camins, gairebé a tots els Parcs Nacionals, cartells on s'indica que estan prohibides les armes de foc... no ho acabem d'entendre, o si. No en tenim cap, ni ganes. Fem un quilòmetre i mig fins al Landscape Arch, un dels més bonics i fotografiats del Parc. És el més llarg del món, fa noranta-dos metres i té un aspecte fràgil i estilitzat, a la part central el seu gruix és de poc menys de dos metres. La mare es queda aquí, però el pare i jo decidim continuar endavant. Tot pujant, passem pel Wall Arch i ens desviem fins al Partition Arch, des d'on saludem a la mare. Aprofitant que és molt a prop anem fins al Navajo Arch, de formes contundents i molt bonic.

Continuem el camí entre roques, arbustos i ginebres baixos dispersos, fins el Double O Arch, dos arcs espectaculars l'un sobre l'altre. Reculem per on hem vingut, arribem al cotxe esgotats i assedegats més per la intensa calor que per la distància recorreguda, uns sis quilòmetres, per un camí no massa dur i planer.

A tots els camins, principalment a la seva entrada, s'insisteix que no se surti dels camins marcats, d'aquesta manera es protegeix i no s'altera el *cryptobiotic crust* (la crosta criptobiotica). La insistència està plenament justificada, aquesta crosta cobreix els deserts freds, està formada principalment per cianobacteris (encara que també s'hi troben líquens, fongs, algues i bacteris), protegeix el sòl de l'erosió, absorbeix la humitat i proveeix de nitrogen i altres nutrients a les plantes (moltes de les quals no hi podrien viure sense). És molt fràgil i el seu creixement és molt lent, si es trenca pot tardar 250 anys a recuperar-se.

Com que ja som gairebé al migdia i al pàrquing hi ha zones de pícnic, dinem entrepans a l'ombra d'un ginebre. Com a Yellowstone, les papereres estan dissenyades expressament perquè la fauna no hi pugui tenir accés; aquí són inclinades i per obrir-ne la tapa s'ha de prémer una maneta semblant a la de molts cotxes. Descansem una mica i anem a la següent excursió, passant pel costat de l'Skyline Arch. Traiem forces d'on podem i caminem fins els bells Sand Dune Arch i el Broken Arch.

Continuem la visita, ara més tranquil·lament, fent parades amb el cotxe per veure Fiery Furnace i els contrastos de color del desert. La següent caminada prevista és fins el Delicate Arch. Fa vuitanta-nou metres i, en el seu punt més estret, fa dos metres de gruix, el que dóna a l'arc una estranya sensació de fragilitat i elegància. No ens veiem amb cor de fer els dos quilòmetres i mig de camí per arribar als seus peus, més la tornada. Tot i que sé que sempre em quedarà una espineta clavada, ens conformem en veure'l des del mirador.

Els pares comencen a estar cansats de tants arcs, però tot i això els puc convèncer i d'anar fins al Double Arch. Afortunadament es veu des del cotxe... és tan espectacular que decidim anar-hi tot passejant, només és mig quilòmetre i el camí és pla. Ens agrada molt.

Com que ja hem fet una visita molt completa del Parc, ja és més de mitja tarda i, ara si, estem completament esgotats, decidim tornar a la cabana. De camí ens aturem en un gran supermercat de Moab, hi comprem tota mena de provisions. El que ens agrada més, però, és la secció de plats preparats: hi ha una taula amb envasos de plàstic i tot de verdures i salses... et poses les que vols i en les quantitats que vols i el preu és per pes.

Al costat hi ha una taula amb amanides de pasta, amb el mateix sistema. Omplim dos potets, un de cada. També comprem pollastre rostit i “xips” de plàtan... no en provava des de l'Equador! I m'agradaven molt! També hem comprat iogurts de cirera negra... àcids, com els de Noruega! Avui soparem molt bé.

PER TERRITORI NAVAJO

Avui ens ho agafarem amb més calma, tenim temps. Marxem de Moab i fem tres-cents quilòmetres. Només sortir, veiem un últim arc, el de Wilson. Un bon comiat. Tot seguit, el paisatge combina planes amb zones més escarpades, colors predominantment vermells que es barregen amb els verds d'una vegetació baixa i no massa abundant.

Quan hem fet un poc més de la meitat del camí, ens comencem a enfilem una mica més. El cotxe carregat i amb un motor no massa potent, li costa una mica. En general les carreteres americanes quan han de salvar un desnivell pugem i baixem ràpidament; sovint hi ha molt pocs revolts, però els seus pendents són força pronunciats. Quan arribem a dalt, un cartell indica que entrem en territori Navajo.

Pugem i baixem d'un altiplà a un altre. Ens apropem a la nostra destinació, de fons veiem les *mesas* de Monument Valley. Fem les primeres parades per fer fotos i filmar. Hi anem directament, paguem l'entrada i gaudim d'una vista que, d'entrada, em decep una miqueta, poc. Tinc al cap les imatges de la publicitat i les pel·lícules fetes, segurament, amb la millor llum i en els millors dies. És un dels paisatges més fotografiats del planeta... sempre que puc intento no veure imatges dels llocs on vaig, però aquí ha estat del tot impossible (ja les havíem vistes). Després d'aquesta primera impressió, em desfai de tot el que m'imaginava i gaudeixo intensament del paisatge. És espectacular.

Em va costar molt trobar informació sobre aquesta zona, i la poca que vaig trobar deia que l'excursió entre les *mesas* s'havia de fer, per força, en un quatre per quatre amb un guia Navajo. Un cop aquí ens adonem que no, que es pot fer amb el vehicle propi. Ens costa una mica, però al final ens decidim per la segona opció, no tindrem guia però podrem anar al nostre aire, aturant-nos allà on més ens agradi l'estona que vulguem. La volta d'uns trenta quilòmetres entre *mesas*, entre parada i parada, la fem amb unes tres hores. Ens agrada molt.

Marxem cap a Kayenta, on tenim l'hotel reservat. Hi arribem massa d'hora, mitja hora, el *check-in* no és fins a les tres. Ho aprofitem per dinar al *Burger King* que hi ha just al davant. Ens sorprèn veure en aquest establiment un petit "museu" dedicat als Navajo *code talkers* (literalment, parladors del codi Navajo): durant la segona guerra mundial l'exèrcit nord-americà recluta vint-i-nou indis Navajo per crear un codi amb tots els termes militars basat en la seva llengua. Aquest diccionari va ser memoritzat per quatre-cents Navajo més. Això va permetre rebre els missatges a l'instant, mentre que

pel codi que s'usava anteriorment es tardava mitja hora per descodificar-lo. El codi Navajo mai va ser desxifrat pels japonesos i va ser un element clau per guanyar la guerra. Llargament oblidats, els Navajo *code talkers* van rebre el reconeixement públic cinquanta-sis anys més tard (l'any 1992). Deu anys més tard, aquesta història va arribar al cinema de la mà del popular actor Nicolas Cage i la pel·lícula *Wind Talkers*.

Descansem una bona estona a l'habitació. Avorrits, a mitja tarda decidim agafar el cotxe i anar a fer una volta. Abans però, fem una visita al petit museu Navajo que hi ha al costat de l'hotel, amb construccions típiques i eines i utensilis tradicionals. Quan portem vint minuts conduint, pel desert pla, decidim recular i tornem cap a Monument Valley, més d'hora del previst. Ens aturem en un petit mercat d'artesanía i xafardegem una mica, hi ha tota mena d'orfebreria amb tot els tòpics indis, com arcs i fletxes. Tot i ser conscient que estic comprant un típic *souvenir* per a turistes, no puc evitar quedar-me un *dreamcatcher*... encara que no en coneixeré la llegenda fins que arribi a casa. Els detalls varien d'una tribu a un altre, però la idea principal és la mateixa. La versió Lakota és una de les més conegudes: molt temps enrere, quan el món encara era jove, un ancià es va asseure sobre una muntanya molt alta i va tenir una visió. En aquesta, Itkomi, el gran mestre de la saviesa, se li va aparèixer en forma d'aranya i li va parlar en un idioma sagrat que només l'ancià podia entendre. Mentre anava parlant, Itkomi l'aranya va agafar el cèrcol de salze de l'ancià, que tenia plomes, pels de cavall i pedres boniques i hi va començar a teixir una teranyina. Itkomi li explica els cercles de la vida, de com comencem sent nadons, creixem en la infància i en l'adolescència, després passem a l'edat adulta i de com, finalment, s'arriba a la vellesa i de com els avis s'han de cuidar com els nens... completant-se el cercle. També li diu que en cada etapa de la vida hi ha moltes forces, algunes de bones i d'altres de dolentes, si en trobes unes de bones et guiaran cap a la direcció correcta; si escoltes les dolentes, et faran mal i et guiaran en la direcció equivocada. Quan va acabar el seu parlament li va donar el cèrcol que anava teixint i li va tornar a parlar: “veus, la xarxa és un cercle perfecte però hi ha un forat en el seu centre. Si creus en el Gran Esperit, la xarxa atraparà els teus somnis i bones idees, els malsons, en canvi, passaran a traves del forat i fugiran. Usa aquesta xarxa per ajudar a la teva gent i fes un bon ús de les seves idees, somnis i visions”. Els bons somnis són atrapats en la xarxa de la vida i tenen un final feliç, ja que coneixen el camí i baixen relliscant per les plomes... però els malsons, que no saben el camí, s'escapen o queden atrapats a la teranyina, cremant-se a l'alba. L'ancià va compartir la visió i, des de llavors, els *dreamcatchers* (atrapasomnis) es penjen a sobre els llits.

Entre una cosa i l'altra arribem a Monument Valley força entrada la tarda. Ja ens va bé. Ens assentem a esperar la posta de sol tranquil·lament. No per la mateixa posta, sinó pel canvi de color de les roques mentre el cel es va enrogint... no estem de sort. A l'oest hi ha una densa capa de núvols que no ens deixa gaudir de l'espectacle com ens agradaria. Esperem infructuosament, el canvi de colors és bonic, però no espectacular.

Tornem a l'hotel, és el millor i el més car dels que anirem (el *Hampton Inn*, de la cadena d'hotels Hilton). Hi sopem... a l'habitació: el pollastre que vam comprar ahir.

UN ALTRE SOMNI FET REALITAT

Sorpresa inesperada

Esmorzem a l'hotel... al restaurant de l'hotel, és l'únic que tenim inclòs en el preu. Pastes, ja n'hem tastat a altres llocs, són bones. Marxem, tornem a travessar planes desèrtiques, quilòmetres i quilòmetres de llargues rectes. Fins i tot jo, que m'agraden molt aquests paisatges àrids, m'avorreixo una miqueta.

Al final d'una recta hi ha la visita del matí: l'Antelope Canyon. Paguem l'entrada, dotze dòlars més sis per entrar en territori Navajo. Visitem el Lower Antelope al nostre aire (*Hasdeztwazí*, literalment, Arcs Espirals a les Roques). És un canyó estret de parets verticals, tant que gairebé no veiem el cel durant tot el recorregut d'un quilòmetre, i molt recargolades, modelades per les aigües dels ruixats que cauen esporàdicament. Segons com hi entra la llum les parets prenen diferents tonalitats, que van des dels taronges més vius, fins als grans més foscos. Ens agrada molt.

Agafem el cotxe i travessem a l'altra banda de la carretera. Ara anirem a l'Upper Antelope (*Tse Bighanilini*, Lloc on l'Aigua Corre Entre les Roques). Dubtem, però al final tornem a pagar: quinze dòlars més per persona. Pugem al quatre per quatre amb que farem dos quilòmetres fins a l'entrada del canyó, és molt semblant al primer però més alt i més ample... i amb molta més gent. Només es pot visitar en grups amb el corresponen guia, però a dins sovint hi ha més d'un grup, i de dos. És el que surt a totes les fotos, però entre el soroll, les preses i la gent... m'ha agradat més el primer.

Tot i que ho tornariem a pagar, marxem amb la sensació que ens han arrencat una mica la cabellera. Però bé, si això serveix per què els membres d'aquesta nació puguin viure dignament com a tals, benvingut sigui. En els últims tres anys, sense saber-ho he pogut practicar el que ara es coneix com a "turisme responsable", consistent en què la majoria de despeses és quedin al país visitat en mans de la seva gent. Si això té algun sentit als Estats Units, és aquí. Dinem a Page, en un *Burger King*.

Continuem el camí. Cada cop és més sec i més bonic. Poc després de Page comencem a baixar, veiem el Glenn Canyon des de dalt, més endavant el travessarem pel Navajo Bridge. Veiem les Vermilion Cliff primer de fons i, poc després, des de sota els seus cingles, amb les Echo Cliffs a l'altra banda. El paisatge, per fi, ens torna a sorprendre i agradar. Més endavant tenim una sorpresa totalment inesperada, comencem a pujar i el paisatge cada cop és més verd, els arbres cada cop més grans i menys dispersos: entrem al Kaibab National Forest, una típica pineda d'alta muntanya. No és la típica imatge que

tenim del Grand Canyon! Entre prats verds, als costats de la carretera, arribem al *Grand Canyon Lodge*, ens instal·lem al motel i continuem la visita. Estem just al costat del canyó, però me'l miro de reüll. Tinc moltes ganes de veure'l, però la primera vegada voldria que fos en un lloc especialment bonic. Decidim anar al Cape Royal, un dels molts miradors on anirem aquests dies, queda al final d'una carretera sense sortida i, d'aquesta manera, demà podrem marxar més d'hora... o no.

Aparquem el cotxe i fem la curta caminada fins el Cape Royal. Hi arribem. El primer cop que es veu el Grand Canyon l'impacte visual és tan brutal que quasi no et queda més remei que emocionar-te. El primer pensament que et ve el cap és: ostia! ostia!! ostia!!! Les dimensions d'aquesta meravella natural són espectaculars, n'hem vist moltes imatges, però s'hi ha d'estar al davant per fer-se'n una idea... i tot i així, dubto que el cervell pugui assimilar la seva enormitat. I això que està a punt de ploure, ens sorprèn un ruixat de tarda. Tornem al cotxe, esperar al costat del cingle és perillós, pels llamps. Tornem al mirador mitja hora més tard, just per veure la posta de sol. El cel continua tapat, però al final el sol es deixa veure una mica, quan està a punt d'amagar-se... el temps just per veure el que volíem: les parets del Grand Canyon prenen diferents tonalitats de vermell. Tornem al motel, de fosc, i sopem entrepans. Feliços.

Canvi de riba

Ens llevem d'hora, ens afanyem a esmorzar i fer les maletes i marxem, tenim previst un dia atapeït. Comencem la visita de la riba nord pel Bright Angel Point, just al costat del motel. Tot seguit anem al Point Imperial i al Roosevelt Point. Tot i que ahir els vàrem anar a veure per no haver-hi de tornar avui, com que ens van agradar molt decidim tornar al Cape Final i al Cape Royal. Al·lucinem a cada mirador, no ens cansa gens.

Acabem la visita a mig matí. Avui anirem a l'altra riba, en línia recta només són setze quilòmetres... en cotxe n'hauré de fer quatre-cents set. Reculem part del camí que vam fer ahir. Haurà valgut la pena, haurem vist el Grand Canyon des d'un punt més verd, amb poca gent i molt més tranquil·lament.

Ens mengem els entrepans del dia als últims pins abans d'entrar a la zona desèrtica, a les Vermilion Cliff. Més endavant passem pel costat del Painted Desert, però per desgràcia no tenim temps d'anar-hi i ens hem de conformar en veure'l de lluny (és una zona desèrtica molt acolorida, amb contrastos de color molt bonics... almenys segons les fotos que he vist). Arribem a la riba sud a mitja tarda. Tot i que hi ha més arbres i és

més verd del que ens pensàvem, és més la imatge que en teníem. Ens aturem gairebé en tots els punts que hi ha a la carretera Desert View Drive: el Navajo Point, el Lipan Point, el Moran Point i el Grandview Point, més alguna parada improvisada. De lluny, un ruixat sembla que ens empaiti. Ens atrapa a l'aeroport de Tusayan; hi hem arribat a l'hora de plegar i només podem demanar si hi ha places per demà... ens diuen que si, que cap problema, marxem tranquils.

Ens instal·lem al Bright Angel Lodge. L'habitació és per dos, però tal i com vam fer a Yellowstone, cada nit la convertirem en una habitació per tres. Està núvol, però ja no plou, com que encara és clar fem una volta pel Grand Canyon Village, al costat del canyó hi ha com una mena de passeig marítim. De nit fa fresqueta, estem a dos mil metres d'alçada i es nota (a la riba nord, estàvem a dos mil cinc-cents i d'aquí, també, les diferències en la vegetació). Tornem a sopar a l'habitació i, com cada dia, ens mirem el que hem filmat.

Dia emocionant

Ens llevem d'hora, tot i que no sabem ben bé a quina... ho descobrirem més tard: Arizona és a la zona horària de muntanya, però a l'estiu no canvien l'hora, excepte a la reserva Navajo, quedant a la mateixa hora que la zona horària del Pacífic, una hora menys. Anem cap a l'aeroport i fem la reserva, ens toca a dos quarts d'una. Estem una mica neguitosos, està força núvol i no sabem si la cosa anirà a millor... o a pitjor. Per aprofitar el matí anem als dos últims miradors d'ahir, els dos en què una mica més i ens atrapa la pluja, avui la vista encara és més espectacular. Es van obrint grans clarianes molt ràpidament... bé!!! Quan tornem a l'aeroport ha sortit el sol i només queden alguns núvols. Ens esperem una estona xerrant amb una parella de francesos, l'home parla català... i no sap el castellà; suposem, és el fill d'un exiliat de la guerra civil (no és de la Catalunya nord). Una estona després ens criden, en teoria hem de veure un vídeo de deu minuts en castellà amb les normes i mesures de seguretat, però per problemes tècnics no el tenen i ens donen uns fulls explicatius. Ens els llegim i ens posen un adhesiu al pit conforme ho hem fet. Ens fan esperar en un altre sala fins que ens tornen a cridar, ara ja per donar-nos un tiquet amb el seient que ens toca, segons el pes... quan hem comprat el bitllet ens han pesat. Em costa de fer entendre que Joan, en català, és un nom masculí al contrari que l'anglès... els pares es canvien el seient. Ens esperem una estona a fora, mentre ens fan una foto de record i arriba el nostre helicòpter. Estem de sort, anem amb tres noies més però a cap dels tres ens toca el seient del mig. El vol dura mitja hora i

només travessem el canyó de banda i banda. Si des de baix és espectacular, des de dalt no hi ha paraules... quan baixem la mare plora de l'emoció i el pare fins i tot compra la foto de record... tot i que no és cap meravella i és una mica cara.

Dinem a un *Wendys* de Tusayan; els mateixos preus que els *McDonald's* però menys bo. Tot seguit anem a fer el tros que ens falta, tenim tota la tarda: els miradors entre el Grand Canyon Village i Hermits Rest. A l'estiu no es pot fer en cotxe i per anar-hi s'han d'agafar uns autobusos gratuïts. Decidim arribar fins al final, al Hermits Rest, i anar caminant fins al Pima Point. Aquí tornem a agafar l'autocar fins al Mohave Point i fem la resta de punts tot caminat al costat dels cingles, passant pel Hopi Point, el Powell Point, el Maricopa Point i el Trailview Overlook. És impressionant i continua sense cansar-nos gota. Abans de venir em feia una mica de por passar gairebé tres dies al Grand Canyon... havíem llegit que la majoria de turistes només s'hi estaven unes tres hores i només quaranta-cinc mirant-lo de mitjana. Ens la vam jugar i no ens penedim gens ni mica.

De mica en mica s'ha tornat a ennuvol, avui tampoc podem gaudir de la posta de sol, bé, més que de la posta, del seu efecte sobre els cingles. Sopem a l'habitació, avui toquen raviolis de llauna escalfats al bany maria; molt bons. Abans d'anar a dormir surto a veure les estrelles, veig una guineu i els llums del North Rim. Tot i que aquí no hi ha contaminació lumínica és menys espectacular del que esperava... potser per això. Potser ho tinc mitificat, però em sembla que com a l'hemisferi sud, enlloc. Tot i això, me'n vaig a dormir feliç, segurament avui ha estat un dels millors dies de la meua vida.

LIVING LAS VEGAS

Marxem d'hora, com sempre. Abans però, no podem evitar fer una última ullada al Grand Canyon... hi hem dormit a pocs metres. Avui no hi ha ni un núvol, tot i que no ens podem queixar, ens fa una mica de ràbia. Potser no és el més bonic que he vist, i veure, però estic convençut que a nivell de paisatge és el més espectacular que he vist i, segurament, que veure mai. És, també, un altre somni fet realitat. Un més. Encara me'n queden... tant de bo pugui continuar el ritme d'aquests últims anys.

Hem de fer quatre hores llargues de viatge. El paisatge cada cop es va tornant més àrid, més sec. A mig camí apareixen els primers cactus, cada cop més, ja no ens deixaran fins al final. Abans d'arribar a Las Vegas pugem un port de muntanya, desèrtic, travessem la presa de Hoover i gairebé tot seguit entrem a la ciutat. No és el que ens imaginàvem, el que tothom ens havia explicat. Tampoc ens decep, pensàvem que travessaríem una basta plana, plena de cactus, veient com la ciutat va creixent de mica en mica. Segurament és per què hi arribem des d'un punt atípic, suposem que la majoria de gent ho fa venint de Los Angeles, pel sud-oest, o de la costa est, pel nord est. Ens instal·lem al Motel 6, la cadena que ens va recomanar l'Ignasi molt encertadament. A la recepció demanem per anar a la ciutat en transport públic i ens miren en cara d'estranyats... ens diuen que cada hotel té el seu pàrquing i que és molt millor anar-hi en cotxe. Els farem cas.

La ciutat de Las Vegas va ser fundada l'any 1905, però no és fins els anys vint i trenta (del segle XX) quan comença a ser coneguda. En aquests anys la màfia, que necessitava un lloc allunyat de la civilització per continuar els seus negocis de prostitució, drogues, alcohol i joc, escull aquesta ciutat per continuar amb aquestes activitats il·legals i prohibides. Cada es fan menys discretament i, a causa d'això, l'estat de Nevada és el primer de legalitzar els jocs d'atzar. Això produeix una autèntica febre d'apostes al país durant els anys quaranta i cinquanta, i el primer gran creixement de la ciutat. L'any 1946 el gàngster Bugsy construeix el Flamingo, el primer gran hotel de l'*Strip*, el carrer principal de Las Vegas. Des de llavors la ciutat no ha parat de créixer i ha passat d'uns pocs habitants als quasi dos milions actuals, sumant les àrees que l'envolten. Tot i això, no és fins als anys noranta que s'hi construeixen la majoria de grans hotels, en el tercer gran impuls de la ciutat. En l'actualitat Las Vegas rep trenta-cinc milions de visitants l'any, amb una ocupació mitjana dels hotels del noranta-cinc per cent. Hi ha cent vint-i-dues mil habitacions d'hotel, és la cinquena destinació turística mundial i la primera

dels Estats Units. A la ciutat hi ha nou dels deu hotels més grans del món. Aparquem el cotxe al pàrquing del Luxor i comencem la visita. La intenció és fer un tros de carrer, recular i aparcar el cotxe una mica més endavant; al final, però, ho acabarem fent tot a peu. Recorrem *the Strip* travessant gairebé tots els seus hotels i casinos, gairebé per força, fora al carrer fa molta calor... a dins hi ha aire condicionat a tot arreu. Passem pel Tropicana, l'Excalibur, l'MGM Grand, el New York, l'Aladin, el Bally's, el Flamingo, el Bellagio, el Venetian i el Caesars Palace. A tots hi sentim un soroll característic: el de milers de màquines escurabutxaques funcionant alhora... al final de dia se'ns acaba ficant al cap, fins avorrir-lo. Entre les màquines, en un racó o al centre dels casinos sempre hi ha les taules de pòquer, del *black-jack* i la ruleta funcionant a tot hora i amb un bon grapat de gent jugant. Tirem un dòlar en una màquina, lògicament, no ens toca res però no volem marxar de la ciutat sense haver-ho fet, al cap i a la fi, estem a la capital mundial del joc... i la gent hi ve per això!

La majoria d'hotels segueixen el mateix esquema: a la planta baixa el casino, a la primera una zona d'oci plena de restaurants i botigues de tot tipus... i aquí, de tot tipus, vol dir això, des de la de roba més *pija*, a la de trucs de màgia; a les plantes superiors les habitacions, a vegades connectades directament amb la zona d'oci. Ens entretenim en els tres que ens agraden més, repliques a escala de l'antic Egipte, Paris i Venècia, amb esfínx, piràmides, torre Eiffel, arc del triomf, plaça San Marc i canals inclosos. Per increïble que sembli és com a les pel·lícules... o pitjor. Durant el recorregut és difícil no pensar en Las Vegas com la ciutat de l'opulència i la desmesura, un té la sensació que aquí es pot trobar i fer tot allò que busca o imagina, i fins i tot allò que no és capaç d'imaginar. En un article de Daniel Wagnansobre els Parcs Nacionals de la Costa Oest, a la revista *Viajes* (pràcticament la mateixa ruta que estem fent), deia que la ciutat era el més salvatge de la ruta... un cop aquí, només puc donar-li la raó.

Sopem hot-dogs en un bar mentre esperem que es faci fosc, volem veure la ciutat de nit. Recularem un altre cop tot el carrer per veure els llums espectaculars dels casinos. Els espectacles, de tot tipus, són un altre dels atractius de la ciutat; ens aturarem a contemplar-ne alguns dels gratuïts al carrer. El *Sirens of TI*, Sirenes de l'Illa del Tresor, que fan davant el Treasure Island està bé, i més tenint en compte que és de franc, l'erupció d'un volcà davant el Mirage és una mica justet, desfasat, i l'espectacle de llum i so de les fonts de davant el Bellagio és força bonic i val la pena.

Encara ens falta una última visita. Agafem el cotxe i anem a l'Stratosphere, una gran torre de telecomunicacions, suposem, que és, alhora, hotel i casino. Comprem l'entrada

i anem a pujar al seu cim. Per motius de seguretat no puc pujar el tríode i haig d'anar corrents a deixar-lo al cotxe, si no m'afanyo tancaran. Em trobo a dalt amb els pares, la vista realment és espectacular: una basta plana recoberta de llums, més o menys al seu centre, la torre i els hotels de l'*Strip* il·luminats. Faig fotos com puc, recolzant la càmera a qualsevol lloc. Al cim de la torre hi ha una muntanya russa i una caiguda lliure... poca cosa comparats amb el "pop" penjat a tres-cents quaranta-cinc metres d'alçada... i, encara menys, amb la X-Scream: una rampa per on una mena de cotxe de muntanya russa baixa per aturar-se just quan sembla que hagi de caure al buit, després cau com si s'hagués trencat la rampa... i tot un parell o tres de vegades. Fa por només de mirar-ho, veig una noia que s'ha quedat totalment paralitzada, no mou ni un múscul. Llàstima que no m'agradin aquest tipus de coses... o no.

Arribem a l'hotel a les dues de la nit, totalment esgotats; avui entre una cosa i una altra, possiblement, ha estat el dia que hem caminat més.

PER SOTA EL NIVELL DEL MAR

Marxem més tard, ja no notem tant el *jet-lag* i ahir vam anar a dormir tard. Ho fem amb una sensació estranya, desconeguda. La ciutat és una visita imprescindible, recomanable per a tothom que viatgi per la zona, s'ha de veure i ens ha agradat molt... però amb una tarda n'hem tingut prou i ja tenim ganes de fugir-ne.

Sortim de la ciutat i ens retrobem amb les planes de cactus, iuques i arbres de Joshua. També, tot i que no en veiem cap, en una zona amb burros salvatges, força cartells a la carretera demanen precaució. De mica en mica el paisatge es va tornant encara més sec i alternem amplies planes amb zones més o menys muntanyoses, sempre àrides.

Ens aturem a la ciutat de Pahrump a comprar menjar i estirar una mica les cames. A la sortida del supermercat agafo una revista gratuïta de compra i venda de coses (similar al *Reclam* de casa nostre). Estic encuriolit, vull saber quant pot costar una casa en aquest país... aquí no hi ha problemes d'espai, almenys de moment, i, potser per això, les diferències amb Catalunya són espectaculars (al quadre de sota hi ha alguns dels anuncis resumits, amb el preu amb les antigues pessetes com si el canvi dòlar/euro fos u a u. Els preus són sempre de cases seminoves, construïdes a finals dels anys noranta o principis del 2000. Al canvi actual els preus serien entre un vint i un vint per cent més baixos).

	m ²	\$	Pts	
Terreny	4.047	49.500	8.259.570	-
Casa amb jardí	72	100.000	16.686.000	-
Casa amb jardí	107	149.000	24.862.140	3 habitacions, 2 banys, garatge
Casa amb jardí	107	149.000	24.862.140	Any 1998
Casa amb jardí	130	129.700	21.641.742	3 habitacions, 2 banys
Casa amb jardí	132	119.500	19.939.770	2 habitacions, 2 banys
Casa amb jardí	170	85.000	14.183.100	3 habitacions, 1 bany
Casa amb jardí	182	384.600	64.174.356	2 habitacions, 2 banys, 2 garatges, edificis a fora.
Casa amb jardí	201	329.900	55.047.114	4 habitacions, 3 Banys, garatge (any 2000)

Volem entrar al Death Valley per Shoshone, al sud, però la carretera està tallada just a l'entrada del Parc Nacional. Això ens obliga a canviar de ruta, no hem de fer gairebé gota de volta, però si ho haguéssim sabut abans potser hauríem passat per un camí una mica més curt. Entrarem per Amargosa, deixant les Funeral Mountains a la dreta. Per aquí també s'arriba a Dantes View, una visita que tenim prevista. Els noms realment són evocadors... afortunadament, no entrem per la Porta de l'Infern, una mica més al nord. La carretera a Dante's View també està tallada, ens empipem una mica no sabem

ben bé amb qui, però ens ho agafem bé, quin remei, i continuem el camí. La primera parada és al Zabriskie Point, una zona muntanyosa sense vegetació on els contrastos de color són impressionants, les roques són de tots colors: blancs, marrons, grocs, vermells... de fons la vall amb el llac salat i, encara més el fons, les muntanyes encalijades de Telescope Peak.

Ens dirigim a la següent visita prevista, l'Artist Palette, la vessant d'una muntanya on els contrastos de color de les seves roques són espectaculars. La carretera per arribar als seus peus també està tallada... ens hem de conformar en veure-ho de lluny. Les pluges de l'agost passat, totalment inusuals, van deixar impracticables molts camins i carreteres. Continuem hi deixem enrere el Devil's Golf Course... el Camp de Golf del Diable. Arribem a Badwaters al migdia ("Aigüesdolentes"). Estem a vuitanta-sis metres sota el nivell del mar i aquí la calor realment és espectacular, el termòmetre del cotxe marca quaranta-sis graus (durant tot el dia el termòmetre no baixarà dels quaranta graus, enlloc). Tot i això, tornem a baixar del cotxe i fem una curta caminada fins a la blanca crosta salina, per sort és una calor seca i se suporta força bé. No portem ulleres de sol, és migdia i hem de tornar al cotxe de seguida abans no ens facin mal els ulls de veritat. Al costat del pàrquing hi ha el cartell que indica que estem a vuitanta-cinc metres sota el nivell de mar, gairebé el punt més baix de continent americà (aquest, en realitat, es troba una mica més enllà). A la vessant de la muntanya hi ha un altre cartell que indica on es troba el nivell de mar, va molt bé per fer-se una idea.

Dinem dins el cotxe tot i la incomoditat, l'aire condicionat és imprescindible. El Death Valley és una de les zones més àrides del planeta. A principis del segle XX fins i tot va ostentar el rècord mundial de temperatura màxima, al juliol de l'any 1913 el termòmetre va arribar als cinquanta-sis amb sis graus. Aquest registre, de moment, només ha estat superat en una altra ocasió, l'any 1922 a Al Azizia (al Sàhara de Líbia), on van arribar als cinquanta-set amb vuit graus.

Continuem el camí i ens instal·lem al motel, un dels millors. Quan entrem a l'habitació l'aire condicionat està funcionant i la temperatura és molt agradable. Descansem una estona, encara notem la caminada d'ahir. Per culpa de les carreteres que hem trobat tallades ens sobra mitja tarda i hem d'improvisar. A causa de la calor no podem fer cap caminada, no volem justificar el nom del lloc, i decidim continuar amb el cotxe cap al nord. Ens entretenim una estona contemplant un Coiot que, com el que ja vam veure al Grand Canyon, està malalt i es passeja per la vora de la carretera on, suposem, s'ha acostumat a què algun turista inconscient li doni menjar. De seguida,

però, reculem, volem anar a veure la posta de sol a les dunes i ens fa por que se'ns faci fosc abans d'hora.

Amb la baixada del sol també baixa la temperatura, s'agraeix... i força. Fem uns cent metres i ens instal·lem al cim d'una petita duna. Sembla, però, que en aquest viatge no estarem de sort amb les postes, és bonica però res de l'altre món. Tornem, comprem menjar al supermercat i sopem. M'espero una estona i al vespre surto a veure les estrelles. El cel està clar i net, però hi ha lluna plena. Val la pena, però com a l'hemisferi sud...

DE LA CALOR AL FRED

Avui ens ho agafem amb més calma, marxem més tard. Toca l'última etapa d'enllaç llarga, quatre-cents seixanta quilòmetres fins a Sequoia. De bon matí la calor ja comença a ser intensa, en fugim. Pugem i baixem la carena del Telescope Peak fins a la vall de Panamint, la carretera puja i baixa a l'americana, amb pocs revolts, però amb forts pendents. Repartits per tot el Parc, de tant en tant, hi ha dipòsits d'aigua per als radiadors del cotxe. Veiem cotxes tapats que, suposem, són nous models que són testats aquí.

Deixem enrere la vall i ens tornem a enfilat, a mesura que pugem la vegetació cada cop és una mica més espessa i verda, fins i tot apareixen alguns cactus. Tornem a Baixar i, de mica en mica, anem entrant a la vall de Califòrnia, la vegetació cada cop és més mediterrània, apareixen les primeres alzines, primer disperses i després més juntes.

Passem pel costat del llac Isabella i girem cap al nord. Ens comencem a enfilat per un altre port de muntanya. Farem tots els revolts que no hem fet en tot el viatge i trobarem a faltar, força, el canvi de marxa manual. Travessem el Bosc Nacional de Sequoia, pinedes i avetoses verdes i espesses. Baixem i, de mica en mica, tornem a passar entre alzinars. Arribem a la plana, on sembla que no hi ha lloc per a la vegetació salvatge, està recoberta per grans camps d'oliveres, nogueres, presseguers, tarongers, vinyes i tota mena de fruiters.

Després d'insistir gairebé durant tot el viatge, aconseguixo convèncer als pares per anar a un Taco-Bell, una cadena de *fast-food* de menjars mexicans. Tastem una mica de tot, del més típic. A mi m'agrada més que les hamburgueseries però als pares, tot i que no ho troben dolent, no els acaba de convèncer. Bé, almenys me n'hauré tret les ganes i haurem variat una mica la dieta.

A la plana, amb més trànsit, acabem de comprovar com funcionem els encreuaments amb quatre stops. Ja n'hem passats molts, però o bé hi havien molts pocs cotxes o bé la circulació principal era en un sol sentit. Passa el primer que arriba... has de recordar quan has arribat i esperar el teu torn... no apte per despistats com jo!

Ens comencem a enfilat una altra vegada. Comença un altre cop el canvi de vegetació, primer el *chaparral* típic de Califòrnia, després les pinedes i tot seguit les avetoses. A l'última població que hem passat no hem vist cap gasolinera i ara, gairebé a les portes del Parc, haurem de girar en direcció contrària fins a trobar-ne una (al mapa que tenim indica que al Parc no n'hi ha cap). Per sort no hem de fer gaires quilòmetres. Pel que

hem anat veient, suposem, al país en general no és pot apurar mai el dipòsit, les benzineres no són tan abundants com a casa nostre i sovint es poden fer força quilòmetres sense trobar-ne una.

Reculem i entrem, ara si, al Parc Nacional de Sequoia i Kings Canyon. Ens instal·lem en una tenda-cabana del Grant Grove Village. És una cabana ampla però força tronada, les parets són de fusta, amb esquerdes per tot arreu i el sostre de lona. La porta sembla que hagi de caure cada cop que l'obrim i no hi ha llum... tot i això, val a dir que hi estarem molt bé.

Com que encara tenim una mica de temps, decidim visitar el General Grant Grove, un bosc de sequoies. Les dimensions d'aquests arbres realment són impressionants. Comprem el tríptic explicatiu i al·lucinem mentre anem fent el recorregut. El General Grant Tree és l'arbre més gran del rodal i les seves mides són espectaculars i força representatives: la seva alçada equival a vint-i-set pisos, la seva amplada a tres carrils autopista, el seu pes és igual al de set-cents cotxes, amb la seva fusta es podrien construir quaranta cases de cinc habitacions, té dos mil anys de vida... i és l'Arbre Nacional de Nadal dels nord-americans. Gairebé tots els arbres porten el nom d'algun estat americà o d'alguns dels seus històrics generals. Se'ns hi fa fosc.

Tornem a la cabana i sopem. Comença a refrescar i, a la nit, fins i tot passem una mica de fred.

BOSCOS GEGANTS

Ens llevem més tard, esmorzem, agafem el cotxe i marxem. A pocs quilòmetres de la cabana la carretera surt dels límits del Parc, passem pel costat d'un hotel... i d'una gasolinera; si ahir ho haguéssim sabut no hauríem fet tants quilòmetres!

Fem tot el camí entre pinedes i avetoses, amb arbres immensos, tornem a entrar al Parc i arribem al Giant Forest. Comencem la visita pel German Tree, l'arbre més famós del Parc i l'ésser viu més gran del planeta. Fa vuitanta-dos metres d'alçada, un pes aproximat de mil quatre-centes tones, té entre dos mil tres-cents i dos mil set-cents anys i el seu perímetre és de trenta metres. Al terra del camí hi ha dibuixada, en pedra, la seva silueta. Al·lucinem. La mare torna al cotxe, cansada, per arribar-hi s'ha de fer una caminada. El pare i jo decidim fer un tros més, seguint el Congress Trail. Aquest camí travessa el Giant Forest pel mig del rodal, gairebé pur. M'ho passo molt bé, passejar-me per aquest bosc gegant m'emociona, m'agrada molt. El camí fa una volta i retorna al punt de partida, fem una última ullada al General Sherman i reculem. Mentre anem pujant sentim que algú comenta, als de davant, que més amunt hi ha un ós negre, em sembla entendre alguna cosa com *there are a black bear in the way...* No en faig massa cas, penso que a hores d'ara ja deu haver marxat. Just abans d'arribar al cotxe veiem força gent mirant al bosc. De seguida veiem l'ós negre... i la seva cria, ens quedem una estona contemplant-lo. Acabo de pujar gairebé corrents, sense perdre-les de vista i mirant-les, de prop, estan a uns deu metres del camí. La mare ens espera al cotxe i jo no porto el tres-cents per fer fotos. Tornem, però no hi som a temps, la mare no els pot veure i jo no els hi puc fer fotos... a partir d'ara, però, ens passarem el dia buscant óssos per tot arreu.

Dinem, anem a comprar al Lodgepole Village, molt a prop, i continuem la visita al Bosc Gegant uns quilòmetres més enllà. Primer un tros en cotxe, amb parades a l'Auto Log, un tronc caigut que va ser habilitat per aparcar-hi un cotxe a sobre, i al Tunnel Log, un altre tronc caigut al mig de la carretera amb un queixal per passar-hi per sota, com en un túnel. Aparquem i deixem el menjar que hi portem als *food lockers*, unes caixes especials perquè els óssos no hi puguin accedir. Si aquests animals s'acostumen a robar el menjar dels vehicles o les tendes, trencant-les o espatllant-les, els guardes del Parc es veuen obligats a matar-los, ja que passen a representar un perill per a les persones. Fem una caminada passant per Crescent Meadow, una clariana verda en forma de mitja lluna envoltada per sequoies i avets. Entre arbres gegants, arribem a

Tharps Log (la cabana de Tharps), és una sequoia caiguda, buida i reconvertida en una petita cabana a finals del segle XVIII. Potser per a la seva curta història, als americans sembla que els hi agrada molt, tot i que a nosaltres ens deixa una mica indiferents.

Tornem a agafar el cotxe i reculem fins a Moro Rock, una immensa roca granítica amb unes vistes impressionants: als cims de l'est i, si no hi ha calitja, a la plana californiana a l'oest. Acabo els rodets i no el puc canviar, em pensava que en portava un de recanvi, però en realitat estava acabat. Reculem un tros més i veiem molts cotxes parats... una altra óssa amb la seva cria es passeja a uns escassos vint metres de la carretera. Ara si, tots tres els hem vist bé. No els hi puc fer fotos, però gaudeixo com un boig. Mentre els contemplem arriba una *ranger* i fa cridar a la gent i sonar els clàxons dels cotxes per foragitar-los; d'entrada em sembla una acció exagerada, no fem cap mal i ningú les molesta... tot i que més tard, rumiant-ho bé, ho entenc i ho aprovo: són animals salvatges i en el fons es tracta que no s'acostumin a la gent, es converteixin en un perill i s'hagin d'acabar sacrificant.

Els pares comencen a estar una mica cansats de sequoies i més sequoies (jo no, a mi no em cansaria mai). Com que encara ens queda gairebé tota la tarda, decidim anar fins a Kings Canyon. Pel camí m'aturo a comprar rodets, convençut que la llei de Murphy serà implacable i ja no veurem més óssos... i es complirà. De camí freno una mica bruscamment per esquivar un esquirol, molt abundants a tot el país, i el pare s'enfada... bé, ja li passarà. El paisatge és bonic però res de l'altre món, però potser és per què a hores d'ara estem massa ben acostumats.

Tornem a la cabana abans que es faci fosc per poder sopar de clar, l'única llum de la cabana és una llanterna. Haig de carregar les bateries del mòbil i la càmera de vídeo al lavabo, mentrestant aprofito per escriure el diari i classificar les espècies d'animals que he anat veient durant tot el dia. Avui no fa tan fred, o almenys ens ho sembla potser perquè, previnguts, anem més preparats.

VALLS GLACIALS

Tornem a baixar, tornem al *chapparal* i l'ample plana californiana, plena de fruiters i vinyes. Travessem la ciutat de Fresno, que segueix el mateix patró que totes les ciutats americanes. Ho aprofitem per aturar-nos a comprar en un supermercat, sense adonar-nos-en entrem en un de xinès, a fora no hi ha res que ho indiqui, però els productes de les seves prestatgeries ho deixen molt clar. Per sort necessitem poques coses i les trobem fàcilment. Hi ha menjars preparats i, com que no tenim res per dinar, en comprem: arròs, arròs amb pollastre i arròs amb una mena de botifarra. Serà la primera vegada que menjarem arròs en el viatge, l'hem trobat a faltar quan, normalment i almenys en els viatges que he fet ara, sol ser un plat força habitual (a vegades fins i tot massa).

Fem uns quants quilòmetres per la plana i ens comencem a enfilar una altra vegada, un altre cop la mateixa transició, del *chapparal* a les pinedes i avetoses. Fem gairebé una hora de cua per entrar a Yosemite, avui és dissabte i hem arribat a mig matí, imaginem, a la pitjor hora. Continuem el camí i ens aturem a Wawona. Dinem, l'arròs de la mare està molt bo... el meu i el del pare està com pastat, enganxat i no ens acaba d'agradar. Ens mengem la cuixa de pollastre i la botifarra com podem... està bé, però és tan picant que gairebé plorem a cada queixalada. Tampoc tornarem a menjar en un xinès.

Havent dinat visitem el Pioneer Yosemite History Center, al costat mateix de l'àrea de pícnic. Passem per un gran pont de fusta, antic. A l'altra riba hi ha unes quantes cases, tot i que no intencionadament, el bonic conjunt fa tota la sensació d'un típic poble de "l'oest". Originàriament construïdes en diferents llocs del Parc pels primers pioners, van ser traslladades aquí als anys cinquanta i seixanta tal i com eren. Hi ha la casa d'un miner, d'un pintor, l'oficina de la diligència, una botiga i, fins i tot, una petita presó.

Anem bé de temps, decidim avançar una de les visites previstes per demà i així, de passada, ens estalviarem haver de recular un bon grapat de quilòmetres. Pugem al Glacier Point, el camí per arribar-hi és preciós. La vista des d'aquest mirador és impressionant: veiem, gairebé a vista d'ocell, la vall de Yosemite amb els seus salts d'aigua i el Half Dome. Ens hi estem una bona estona, és el millor del Parc.

Continuem al camí, ens aturem al Tunnel View i, després, a un dels espectaculars salts d'aigua del Parc: el de Bridavell, amb una caiguda de cent noranta-vuit metres. Gaudim de la vall, ara des de baix. Passem pel costat de la imponent mola granítica d'El

Capitan, una de les meques de l'alpinisme, amb una paret vertical de nou-cents cinquanta metres, i de les Yosemite Falls que, amb un salt d'aigua de quatre-cents noranta-un metres, s'ha convertit en un dels símbols del Parc (per desgràcia nostra, a finals d'estiu hi baixa poca aigua).

Ens instal·lem al Curry Village, ens donen una clau per a la cabana i una per al *food-locker*. La cabana està molt bé, és de lona, però hi ha aire condicionat, llum i endolls... la pega és que estan molt juntes i no hi ha llums al carrer. Sopem i deixem el menjar que portem i els necessers a la nostra caixa (cal deixar-hi tot el que faci olor), tornem a estar en zona d'óssos. Vídeo i a dormir, com cada dia.

DESCANSEM DE COTXE

Ens llevem tard i esmorzem, avui deixarem el cotxe aparcat durant tot el dia, tota una novetat en aquest viatge. Sortim del càmping caminant, tot seguint la vall. De seguida comencem a pujar, amb calma, el camí és molt més dur del que ens pensàvem. En una hora arribem als peus de la Vernal Fall, l'aigua cau des d'una alçada de noranta-sis metres i forma bells arcs de sant Martí. És molt bonic i ens va bé per descansar una mica. Queda el més difícil: pujar els sis-cents esgraons fins al seu cim. La mare arriba esgotada i es queda, el pare i jo encara tenim forces per continuar una mica més.

No gaire lluny, després de caminar mitja hora per un camí ben pla, arribem als peus de la Nevada Fall, semblant a l'anterior però una mica més alta, cent vuitanta-un metres, una de les més grans del Parc. També hi ha molta menys gent, cosa que s'agraeix força (la gran afluença de visitants s'ha convertit en un dels principals problemes del Parc, que és visitat cada any per uns quatre milions de persones). Decidim pujar al seu cim, des de baix no sembla massa lluny. El camí puja fent ziga-zagues curtes... arribem a dalt al cap d'una hora, jo força cansat. Reposem una estoneta tot contemplant el paisatge i tornem per l'altra banda. El camí fa una mica més de volta però va parar al mateix lloc, baixa més lentament fent unes esses molt més amples. Ens trobem amb la mare, que ens està esperant, ens mengem els entrepans de dinar i baixem amb calma. No tenim cap presa per acabar una excursió que ha valgut molt la pena.

Arribem al càmping a mitja tarda. Ens dutxem, a aquesta hora no hi ha cua a les dutxes... només n'hi ha cinc. Un número clarament insuficient per la quantitat de gent que s'allotja a les cabanes.

Per aprofitar una mica la tarda, anem a fer una volta pels voltants del càmping, en plena vall de Yosemite. Tot contemplant els cérvols m'acosto al costat del riu, m'hi quedo observant alguns ocells i esperant la posta de sol. Mentre el sol va baixant les roques van canviant de color: on encara toca el sol, continuen d'un color vermellós, allà on ja hi ha ombra, els tons són grisos; les últimes a canviar de color són les del cim del Half Dome.

Sopem a la cabana i tornem a deixar el menjar sobrant als *food lockers* (amb els necessers). Avui hem buscat óssos durant tot el dia, però no n'hem vist cap, tampoc ens estranya, a tot arreu estava ple de gent. Com gairebé cada nit, ens mirem el vídeo del dia i ens anem a dormir. Afortunadament avui, diumenge, no ens costa tant, estem força cansats i no sentim el xivarri que es va sentir ahir fins poc abans de la mitjanit.

VENT, BOIRA I FRED

Al matí tornem a baixar cap a la plana californiana, avui la travessarem tota d'est a oest. Veiem molts fruiters i algunes vinyes, tot i que força, però menys de les que ens imaginàvem, suposem, però, que és per què les principals zones productores són més al nord. Tornem a les carreteres planes amb llargues rectes, on el canvi automàtic va millor. Aquests dies, entre revolts, pujades i baixades hem trobat a faltar poder posar marxos curtes quan es vulgui.

Al migdia ens instal·lem al Motel 6, el mateix de l'arribada... prop de l'aeroport i prop de la ciutat. Dinem a un *McDonald's* i, per aprofitar la tarda, decidim anar fins al Parc Nacional de Point Reyes.

Ens perdem enmig de San Francisco i quan travessem Mill Valley. Sense adonar-nos en hem sortit de la carretera principal i ens costa una mica tornar-la a trobar. Seguim la carretera 1 al costat de la costa. En aquest tram és combinen zones força accidentades amb amples platges de sorra. A les platges hi ha gent, poca, i ningú dins l'aigua; tot i que veiem els punts dels socorristes, desgraciadament no veiem cap vigilant de la platja.

Arribem a Point Reyes passada la mitja tarda, les carreteres eren recargolades i ens hi hem passat força estona... al mapa semblava més a prop. Un cop allà continua el vent i el fred... però a més a més hi ha una boira espessa que no ens deixa veure el paisatge. El lloc té pinta de ser molt bonic, amb suaus turons verds envoltats d'aiguamolls i costes retallades... però no en podem gaudir. Tampoc ens podem queixar, durant el viatge ens ha fet bon temps tots els dies (només hem enganxat dos ruixats d'estiu, molt breus, a Yellowstone i al Grand Canyon). Bé, no tot pot sortir bé del tot i, posats a triar, millor que hagi estat en aquest dia mig improvisat.

Per tornar canviem de ruta i descobrint, massa tard, que és més curta (en temps). Arribem a l'hotel de nit, sopem a l'habitació. Avui podem veure el vídeo a la tele... en blanc i negre, tot un èxit, fins ara no havíem aconseguit ni això.

ÚLTIM DIA

En cas que tot ens hagués sortit tot bé avui, en principi, hauríem anat a Point Reyes. És i era, també, el dia de marge per si alguna cosa fallava. El primer dia ens va quedar pendent Alcatraz i aprofitarem per tornar a visitar la ciutat, sense *jet-lag* i... a l'americana, en cotxe a tot arreu. Marxem, el trànsit sembla que segueix el mateix patró que a tot arreu: les autopistes d'entrada, els carrers i les avingudes principals estan gairebé al límit del col·lapse, en canvi, només sortir-ne, sembla que circulis per un poble petit, gairebé no hi ha ni un cotxe... encara que sigui un carrer paral·lel.

Abans d'agafar el vaixell, a mig matí, tenim temps de tornar a passejar entre botigues al Fisherman Wharf, a primera hora i amb ben poca gent. Tot seguit anem al moll del costat, fem la cua corresponen i salpem. Tardem uns deu minuts a arribar a la mítica presó d'Alcatraz. És igual que a les pel·lícules. Fa una mica de cosa, però la visita ens agrada molt. Amb l'ajut d'un tríptic i una àudio-guia ens fem una idea de la història d'aquesta illa. Llargament deshabitada, els indígenes americans només hi anaven per recol·lectar ous i caçar ocells marins, l'any 1853 amb la col·lonització blanca s'hi construeix una fortalesa i, un any després, el primer far de la costa oest americana. Al 1861 es converteix en presó militar i funciona com a tal fins al 1915. L'any 1934 es reobre com a penitenciària federal de màxima seguretat sent tancada l'any 1963 pels seus elevats costos de manteniment. L'any 1969 va ser ocupada per indis de "totes les tribus", activistes que s'ofereixen a comprar-la per vint-i-quatre dòlars en pedres, draps i altres béns comercials (tal i com van fer els anglesos amb Manhattan l'any 1626). En la "proclamació al Gran Pare Blanc" diuen que els recorda a una reserva índia perquè, entre altres coses, "està aïllada de les comoditats modernes, el sòl és rocós i improductiu i la terra no dóna aliment als animals de caça". L'ocupació va durar un any i mig. Finalment, l'any 1972, l'illa passa a formar part de la nova Àrea Nacional de Recreació del Golden Gate.

Alcatraz va ser la presó de les presons, creada per servir com a exemple, la majoria de presos eren homes que havien estat problemàtics i eren considerats indisciplinats o incorregibles... i s'hi estaven fins que deixaven de ser-ho, una mitjana de vuit a deu anys. La norma número cinc de la presó deia: "Vostè té dret a menjar, roba, allotjament i atenció mèdica. Qualsevol altra cosa que rebi és un privilegi". El que feia especialment dura la presó eren les vistes a la ciutat de San Francisco, les seves cel·les fredes, humides, sense intimitat, petites (un metre i mig d'ample per dos amb set de llargada) i

sempre amb un arma apuntant. Llibres i pel·lícules l'han acabat convertint en un símbol del costat fosc dels Estats Units. Hi va estar tancat preson com Al Capone i escapar-se era gairebé impossible, les aigües que l'envolten estan a una temperatura de catorze graus de mitjana, amb corrents marins forts (de deu a tretze quilòmetres per hora) i plenes de taurons (tot i que ara sabem que no hi cap espècie perillosa per als humans). Tot i això, en els anys que va funcionar, del 1934 al 1963, hi van haver catorze intents de fuga de trenta-sis presoners... només un conegut amb èxit, encara que el presoner va ser capturat exhaust a la costa del Golden Gate. L'intent més original va ser el de John Giles, que durant vuit anys treballant al moll va aconseguir "col·leccionar" un uniforme militar complert... va ser descobert al vaixell de tornada a la ciutat al fer un recompte rutinari de seguretat. El més conegut, però, és el que es va immortalitzar a "la fuga d'Alcatraz", una pel·lícula protagonitzada per Clint Eastwood: l'intent dels germans Clarence i Frank Morris i John Anglin. Amb temps i una escarpa van foradar la paret fins al sistema de ventilació, fent el forat en un lloc fora de la vista dels guàrdies i llençant cada dia un grapat de runa al pati. Quan van tenir fets els forats, a la nit de la fuga van deixar ninots als llits que van enganyar als vigilants fins al matí. Es pensa que tenien uns salvavides, fabricats per ells mateixos, prop de la central elèctrica... i mai més han estat vistos o trobats.

Cap al migdia, tard, tornem a la ciutat. Dinem en un In-n-out, una altra cadena d'hamburgueseries. L'oferta és molt pobre, el preu està bé i la qualitat és millor. Tornem al Fisherman Wharf i comprem alguns regals, vi i algun record. Agafem el cotxe, que tenim aparcats molt a prop, i ens dirigim a la Coit Tower. Ens orientem més o menys a ull, la torre és visible des de molts punts de la ciutat i no ens costa gens arribar-hi. La vista des del seu cim és impressionant: en una banda el Down Town, a una altra la ciutat, amb les seves pujades i baixades, i a l'altra la badia, amb Alcatraz, el pont d'Oakland i el Golden Gate entre boira. Llàstima que les finestres són estretes i amb un mur entre elles, no podem fer les fotos tal i com ens agradarien.

Des de dalt la torre hem localitzat el nostre proper objectiu, el carrer Lombard. Hi anem. Deixem el cotxe just abans del tram que l'ha fet famós, aparcuem en bateria en una pendent en què sembla que el cotxe hagi de bolcar d'un moment a l'altre. Fem les fotos de rigor a les esses enjardinades del carrer. La mare és queda a baix amb les càmeres i el pare i jo tornem a agafar el cotxe, donem la volta a l'illa de cases i baixem pel carrer... com fan la majoria de turistes. El carrer està molt transitat en comparació amb tots els que l'envolten! Recollim la mare i tornem al capdamunt del carrer, ens el

mirem des de dalt i esperem que passi el tramvia... per veure una altra de les típiques imatges de la ciutat: el tramvia arribant al cim d'un encreuament, amb Alcatraz de fons.

Tot seguit anem al Golden Gate. Tornem a la part de dalt però avui no el travessem. Preferim anar a la seva base i contemplar-lo, pràcticament des l'única perspectiva que ens falta. Entre una cosa i altre ja és més de mitja tarda, amb por que se'ns faci fosc massa d'hora, tornem a agafar el cotxe i a travessar tota la ciutat. Anem a la Treasure Island, havent passat mig pont d'Oakland. Vull fer una foto tal i com l'he vist en una revista però, després de fer alguna volta, descobreixo que ha d'haver estat feta des d'una casa particular. M'hauré de conformar amb el mirador que hi ha al costat de la platja, gairebé igual d'espectacular. Fa molt fred i ens quedem dins el cotxe... esperem que es faci fosc per veure la ciutat de nit. De mica en mica comencen a aparèixer els primers llums, cada cop més fins que la silueta del pont, la ciutat i els seus gratacels es retallen en un cel gairebé negre. És l'última visita... i un gran comiat.

Sopen al mateix *McDonalds* d'ahir, molt a prop del Motel. Fem les maletes i ens anem a dormir. Demà hem de marxar molt d'hora.

LA TORNADA

Ens llevem a dos quarts de cinc, havent dormit poc i malament a causa dels nervis per la por a quedar-nos adormits. Ens dutxem ràpidament i marxem cap a l'aeroport. Ahir ja vam fer un assaig i el trobem fàcilment. Tornem el cotxe, l'aparquem i el revisen en dos minuts, ens fan un rebut i... ja està. Hem fet, aproximadament, al voltant de vuit mil quilòmetres i ens ha anat molt bé, tot i que s'havia d'haver fet el canvi d'oli fa més de set mil quilòmetres... o almenys això és el que marcava l'indicador gairebé des de l'inici del viatge: *Oil change soon* (caviar oli aviat). Ens hem cansat de veure-ho i canviar-ho pel comptakilòmetres cada vegada que engegàvem el cotxe. Al final del viatge els frens no acabaven d'anar bé, em sembla que ens vam quedar sense pastilles, tot i que no ho vaig dir mai als pares (ara si). Quan tornem el cotxe no en diem res, per si de cas, potser també ens hem carregat els discos, encara que això ja ho descobriran quan el revisin... i no es culpa nostra.

Anem a la terminal internacional amb el metro de l'aeroport, embarquem les maletes, ens esperem una bona estona i pugem a l'avió. Sortim amb retard... a veure si perdrem l'altre. Ens espantem una mica, però com que tampoc hi podem fer res, ens relaxem i descansem una estona. Ens ha tocat finestra i podem gaudir del paisatge gairebé durant tot el vol. Primer veiem la plana californiana, travessem Sierra Nevada i entrem als deserts nord-americans. Amb el mapa de l'avió anem reconeixen el territori, inclòs alguns dels llocs per on hem passat. Ens acostem al centre del país, el territori cada cop és més pla i verd, totalment quadriculat i ocupat per camps de conreu... i així milles, milles i més milles. Passem per una zona amb núvols, però quan els deixem enrere tot continua igual. Una mica més endavant, l'únic que trenca el paisatge són el llac, els gratacels i la ciutat de Michigan. Poc després arribem a la costa est, sobrevolem els Apalatxes i el relleu es torna una mica més accidentat i és veuen força boscos.

Aterrem a Nova York a l'hora. Hem recuperat el temps perdut, el vol, segons el pilot, ha estat excepcionalment ràpid. Falta el que ens fa més por: tenim menys d'una hora i mitja per canviar de terminal al J.F.K. Sortim tan ràpid com podem tenint en compte que anem gairebé a la cua de l'avió. Un cop a la terminal, al panell consultem d'on surt el nostre vol i busquem la porta on hem d'anar... per a sorpresa nostre, és a l'altra banda de l'edifici i només hem de caminar uns metres. Respirem tranquils i ens assentem a esperar.

Al cap de tres quarts d'hora pugem a l'avió. Un cop a dalt ens informen que el vol durarà set hores, una menys del que ens havien dit i del que posa als papers de l'agència. Tot i això, l'avió surt amb retard i es posa el vint-i-u de la cua... amb el que recuperem l'hora "guanyada". El vol, com tot els que hem fet, és molt plàcid, amb algunes turbulències, però mai fortes ni continuades. Arribem a Barcelona a l'hora prevista, cansats, gairebé no hem dormit. Són les vuit del matí... les cinc de la tarda per al nostre cos. Aquesta vegada no vam poder triar, però si puc intentaré no fer cap més vol llarg de dia; de nit és més fàcil dormir, ni que sigui per esgotament, i sempre es fa una mica més curt.

Ara que hem arribat ja podem dir que hem estat molt de sort, tot ha sortit molt bé: no hem tingut cap gran problema amb els vols, ni amb els motels ni amb el cotxe. Ens ho hem passat molt bé i ens ha agradat molt. Pels pares, i segons ells, aquest era el viatge de la seva vida, tot i que jo espero i desitjo que no, i, si realment és així, crec sincerament que han encertat. Hem vist paisatges molt variats, diferents i espectaculars: des de la mediterrània al desert passant per les muntanyes de Sierra Nevada i les rocalloses. Hem conegut dues grans ciutats nord-americanes, encara que segurament les dues més atípiques, ens hem pogut fer una idea general de com son totes. També hem conegut una cultura o una manera de fer diferent a la nostra, ni que sigui per sobre (sempre és així). El tracte amb la gent sempre ha estat molt amable, educat i fàcil. També hem viatjat tranquil·lament, probablement a excepció d'algunes barriades d'algunes grans ciutats, el país és molt segur i no hem patit mai per la nostra seguretat ni pels nostres equipatges (a Yellowstone i altres Parcs, per exemple, es veien cotxes oberts amb tot de coses al seu interior).

Per mi era un viatge posposat, feia força temps que tenia ganes de fer-lo... primer esperant trobar algú per compartir despeses, anar-hi sol encaria molt el viatge. Després per poder anar a la Patagònia al novembre, en les últimes vacances que sabia segur que podria fer fora de temporada. Anar-hi amb els pares també ha estat una tranquil·litat afegida, amb la seguretat que tot i que hi haguessin algunes discussions, no hi haurien problemes de convivència. Tot i que hem fet el viatge al mes d'agost i, a causa d'això, ens ha sortit força més car, ens ha sortit a compte. Ens haurà costat, records inclosos, uns dos mil cent euros per cap... el que costa un viatge organitzat de deu a quinze dies!... i això que sempre hem dormit, encertadament, al centre de tots els Parcs Nacionals (el que també ha encarat una mica el viatge).